

د افغانستان بانک

بانک

د افغانستان بانک میاشتنی

نهم کال، نهه نوي یمه گڼه د ۱۳۹۴ کال د وږي میاشت

نقش نیروی کار در تولید

د افغانستان بانک څېړنې

د افغانستان بانک د قانون د دري دېرشمې مادې مطابق د افغانستان رایجې پیسې او پولې واحد افغانۍ دي، له همدې امله د ټولو افغانانو، دولتي او خصوصي ادارو او مؤسسو څخه غوښتل کیږي څو په قرار دادونو، نورو معاملو او په اقتصادي راکړو او ورکړو کې له افغانیو کار واخلي، ځکه چې افغانۍ په سیمه کې یوه با ثباته پیسه ده چې ستاسو د اقتصادي برنامه جوړونې په ثبات کې ګټوره تمامیري.

بانک

صاحب امتیاز: د افغانستان بانک

تحت نظر: شفیق الله بارز

مدیر مسوول: یما عقیف

گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین

دیزاین: خالد احمد فیضی

فوتوژورنالیست: زیرک ملیا

مترجمین: عین الله عیان و مسعود ودان

مسوول چاپ و توزیع: سید جعفر ایوبی

آدرس: آمریت عمومی اسناد و ارتباط، د افغانستان بانک

تلفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵

پست الکترونیکی: magazine@dab.gov.af

صفحه الکترونیکی: www.dab.gov.af

د دې ګڼې مطالب

تلاش ها برای تسهیل روند قرضه دهی همچنان ادامه ...

د افغانستان بانک د عامه اعتباراتو د ثبت ادارې او ...

ششمین نشست همکاری های منطقه‌ای (ریکا) برای...

په کندهار ولایت کې زاړه او مندرس بانکوټونه...

په اقتصادی پرمختیا کې د مرکزی بانک رول

مروری بر تحولات اقتصادی ایران

د چین اقتصاد

د نړۍ اقتصادي خبرونه

افغانستان و سازمان تجارت جهانی بایدېا و نبایدېا

نقش زعفران در رشد و شکوفایی اقتصاد افغانستان

مختصری در مورد بانک مرکزی و وظایف آن

بحثی در پیوند با اقتصاد کلان

په ترکیه کې د بهرنیو پانګونو د پام وړ ټیټوالی

نقش نیروی کار در تولید

یاد آوری: به غیر از سرمقاله که دیدگاه رسمی "مجله بانک" است، مسوولیت مضامین و مقالات دیگر به نویسندگان آن بر

می گردد، همچنان استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

تلاش‌ها برای تسهیل روند قرضه‌دهی

همچنان ادامه دارد

د افغانستان بانک به منظور تسهیل و تسريع اجرای قرضه‌های کوچک و متوسط در مرکز و ولایات کشور و اطلاعات دقیق و سریع در مورد مشتریان بانکها، تفاهمنامه را با سه نهاد مالی انکشافی به امضاء رساند که هدف آن بهبود و تسريع هر چه بیشتر پروسه قرضه‌دهی در کشور می‌باشد.

عدم دسترسی به وجوه مالی از جمله مشکلات اساسی فرا راه سرمایه‌گذاری‌ها و تجارت‌های کوچک و متوسط در کشور بشمار میرود. عدم موجودیت بستر مساعد قانونی در جهت اعطای قرضه به متشبین و تجاریکی از علل اساسی عدم اجرای قرضه در هر نقطه کشور می‌باشد، زیرا در صورت عدم موجودیت یک سیستم جامع که با معیارهای بین‌المللی عیار باشد، نهاد‌های مالی بانکی و غیربانکی نمی‌توانند پروسه قرضه‌دهی را سهل و سرعت بخشند.

توسعه سکتور مالی جهت عرضه خدمات معیاری بانکی و مالی، توسعه فعالیت‌های سکتور مالی و تقویت زیربنای سکتور مالی و اقتصادی کشور

از جمله اصول راهبردی د افغانستان بانک محسوب می‌گردد، بناً با در نظر داشت موضوعات فوق و رفع مشکلات تجار و متشبین نیاز به یک سیستم منظم ثبت اعتبارات دیده می‌شد که د افغانستان بانک سیستم ثبت اعتبار عامه را به منظور فراهم ساختن تسهیلات قرضه‌دهی برای تجار و متشبین ایجاد نمود که یک گام فوق‌العاده مؤثر بوده و تسهیلات زیادی را در این عرصه فراهم نموده است. اعطای قرضه‌های کوچک و متوسط بوسیله مؤسسات مالی بانکی و غیربانکی در مرکز و روستاها برای تجار و صنعتکاران اثرات مثبت را روی توسعه سرمایه‌گذاری‌ها گذاشته که با وسعت سرمایه‌گذاری‌ها طبعاً زمینه کار و اشتغال به مردم فراهم گردیده و درآمد مردم را افزایش می‌دهد، حتی می‌توان گفت که با توسعه و زمینه‌سازی اعطای قرضه به متشبین، وجوه موجود در اقتصاد به سمت بخش‌های تولیدی و صنعتی حرکت نموده و باعث بهبود و رشد اقتصاد کشور می‌شود. □

د افغانستان بانک د عامه اعتباراتو د ثبت ادارې او د مالي پراختیایي ادارو تر منځ هوکړه لیک لاسلیک شو

د کلیو په اقتصادي پرمختګ کې مهم رول لوبوي.

د دې هوکړه لیک په لاسلیک کولو چې د افغانستان بانک او د کوچنیو پوړونو د اتحادیې ترمنځ ترسره شو، د کوچني او منځني سوداګریو لپاره د پور ورکولو بهیر ګړندی کيږي او د دې لامل کيږي چې ادارې د مشتریانو سره د خپلو پیسو د خوندیتوب ترڅنګ د مشتري د معلوماتو په هکله (په بازار کې د هغې د اعتبار کچه) ډاډ ترلاسه کړي.

د یادولو وړ ده چې په دې غونډه کې د افغانستان بانک دویم مرستیال ښاغلي عیسی خان طراب ترڅنګ د سوداګریزو بانکونو رئیسانو، د کوچني مالي مؤسسو استازو او د رسنیو غړو ګډون کړی وو. ■

سوداګریزو بانکونو لخوا عملاً کارول کيږي.

په همدې حال کې د افغانستان بانک د عامه اعتباراتو د ثبت ادارې آمر ښاغلي نثار احمد یوسفزي د دې سیستم د ګټو او مثبتې لاسته راوړنې په ګوته کولو سره وویل چې د افغانستان بانک د عامه اعتباراتو د ثبت سیستم له لارې تر اوسه پورې ۱۱۳۰۰۰ نغدي او غیر نغدي پورونه ثبت شوي او همدارنګه ۱۸۰۰۰ تنو متقاضیانو له دې سیستم څخه معلومات ترلاسه کړي دي.

د دې غونډې په اوږدو کې د افغانستان د کوچنیو پوړونو د اتحادیې رئیس ښاغلي حشمت سیر امرخیل وویل چې غیر بانکي مالي ادارې په ۱۹ ولایتونو کې د ۱۵۹ څانګو په لرلو سره د عامه اعتباراتو د ثبت د الکترونیکي سیستم په مرستې سره د کوچنیو پوړونو له لارې

د ۱۳۹۴ کال د وري ۲۳- د افغانستان بانک دویم مرستیال ښاغلي عیسی خان طراب د یوې غونډې له لارې د عامه اعتباراتو د ثبت سیستم د کارولو په موخه د درې پراختیایي مالي ادارو سره د همکارۍ هوکړه لیک لاسلیک کړ.

د افغانستان بانک دویم مرستیال ښاغلي عیسی خان طراب د همکارۍ هوکړه لیک د لاسلیک کولو پر مهال وویل چې دا هوکړه لیک بانکونو او مالي ادارو لپاره د مشتریانو په هکله د موثقي معلوماتو د وړاندې کولو په موخه یو مثبت ګام دی. ښاغلی طراب همدارنګه زیاته کړه چې د عامه اعتباراتو د ثبت اداره پر پرمختللي تجهیزاتو باندې سمبال ده چې د نړیوال بانک او د حرکت ادارې په مالي او تخنیکي مرستې سره د افغانستان بانک په اډانې کې په لاره اچول شوې ده او د

ششمین نشست همکاری های منطقه‌ای (ریکا) برای افغانستان

ریکا یا کنفرانس همکاری های منطقه‌ای از سال ۲۰۰۵ میلادی بدینسو شروع به کار نموده است که تا حال هند، پاکستان، ترکیه، تاجکستان و ششمین نشست آن در افغانستان دایر شد.

نشست دو روزه ریکا شش به اشتراک نمایندگان عالی رتبه بیش از ۷۰ کشور منطقه و جهان بتاریخ ۱۲ و ۱۳ سنبله سالروان تدویر گردید. در این نشست روی یک سلسله موضوعات چون استفاده از انرژی و منابع طبیعی، اتصال کشورهای منطقه‌ای از طریق شاهراه های بزرگ و راه آهن، تقویت همکاری بین سکتور های خصوصی در بخش های تجارت، صنایع و سایر موضوعات منطقه‌ای بحث صورت گرفت. تقویت بنادر ترانسپورتی و تجارتی، تطبیق پروژه راه آهن بین چین،

تاجکستان، افغانستان و ترکمنستان و همچنان پروژه راه لاجورد که افغانستان را از راه ترکمنستان به دریای خزر گرجستان و اروپا وصل میکند از مسایل بودند که در این کنفرانس بالای آن صحبت گردید. ریکا شش متفاوت تر از نشست های قبلی پر از دستاورد های قابل ملاحظه بوده است. اشتراک کنندگان تأکید بر آن داشتن که همکاری های منطقه‌ای در رشد اقتصادی و امنیت منطقه نقش اساسی را ایفاء می نمایند و افغانستان منحصاً نقطه اتصال کشورهای منطقه به یکدیگر از اهمیت ویژه برخوردار است. اگر چه تنش های سیاسی هند و پاکستان و پاکستان و افغانستان تا حال مانع اصلی در عملی نمودن تعدادی از پروژه های بزرگ حیاتی گردیده است، ولی در این

کنفرانس بخاطر عملی شدن پروژه های کاسا ۱۰۰۰ و تاپی همچنان پروژه های خطوط آهن و انرژی منابع داخلی تأکید صورت گرفت و افغانستان را از نگاه موقعیت جغرافیایی نقطه عطف برای اتصال کشور های آسیای جنوبی، شمالی و آسیای مرکزی به قاره هند و وصل نمودن چین را به اروپا دانسته و تلاش کشورهای عضو ریکا برای برآه اندازی هر چه زودتر پروژه های زیربنایی در این عرصه ها شده اند. کنفرانس ریکا ثابت نمود که افغانستان کشور جنگ، نا امنی، فساد و ضعف مدیریت نه، بلکه دولت مردان افغانستان با اراده قوی تعهد به خرج داده اند و قادر هستند چهره دیگری از افغانستان را به نمایش بگذارند که با مدیریت خوب و قوی در همه عرصه ها

«

کنفرانس برای شکل گیری ارتباطات سالم ترانزیتی منطقوی افغانستان در محراق توجه جدی منطقه قرار گرفته است.

باید گفت که کشور های منطقه برای وصل شدن به همدیگر ناگزیراند به زیربنا های افغانستان بخصوص شاهراه های بزرگ و خطوط آهن توجه زیادی مبذول نمایند و افغانستان هم با مدیریت قوی در جهت ایجاد شاهراه های بزرگ و راه آهن در منطقه از این فرصت ها استفاده مؤثر نماید و این موضوع بدون شک بر اثر همکاری های منطقوی امکان پذیر است. نیل به این اهداف اقدامات اصولی و جدی را از جانب افغانستان می طلبد تا از موقعیت و ظرفیت ترانزیتی خود استفاده درست کند تا در آینده نه چندان دور به یک اقتصاد پویا در منطقه تبدیل شود که یقیناً سطح رفاه مردم و ایجاد شغل به هزاران هموطن در کشور نیز مهیا میگردد و با مدیریت قوی و پالیسی های درست استفاده از فرصت ها و بکارگیری از منابع طبیعی و انسانی سبب میشود تا ظرفیت رشد اقتصادی کشور بالا رود و افغانستان در چهار راه ترانزیتی و اقتصادی منطقه قرار گیرد. افغانستان با کشور های آسیای میانه، ایران، پاکستان و چین هم مرز بوده و میتواند با آنها مناسبات نزدیک تجارتي داشته باشد. ■

بایانی

منبع: طلوع نیوز و بی بی سی ۱۳ سنبله ۱۳۹۴

توقع دارد که سازمان منطقوی ریکا به کانون همکاری های جدید و عملی در منطقه مبدل گردد تا از این راه ثبات و امنیت در کشور ما و منطقه تضمین شود و ثبات و امنیت از طریق گسترش و اتصال همکاری های منطقوی هر چه بیشتر استحکام یابد.

کارشناسان عرصه اقتصادی کشور به این باور اند که اگر افغانستان از موقعیت ترانزیتی خود استفاده بهتر نماید، در آینده نزدیک جایگاه اقتصادی خوبی در منطقه خواهد داشت. زیرا در نشست دو روزه ریکا شش در کابل بیش از هر زمان دیگر بالای اهمیت جغرافیایی افغانستان تأکید صورت گرفت، همچنان افغانستان به عنوان کشور دارای منابع طبیعی، معتبر و محل انتقال نفت، گاز و برق از آسیای میانه به آسیای جنوبی و مسیر انتقال کالا از آسیای جنوبی به آسیای میانه میباشد.

آگاهان اقتصادی هدف نشست ریکا شش را جلب توجه کشور های منطقه به یکدیگر میدانند. نشست های اخیر بین المللی و منطقوی روی همکاری های اقتصادی برای افغانستان و منطقه از اهمیت ویژه ای برخوردار است. افغانستان به عنوان کشوری دارای منابع طبیعی و شاهراه بزرگ مواصلاتی می تواند کشور های منطقوی را با هم وصل نماید. نشست ریکا شش نشان داد که افغانستان می تواند نقش مثبتی در همکاری های اقتصادی منطقه داشته باشد. اگر چه چند نشست روی همکاری های منطقوی به منظور شریک ساختن افغانستان طی چند سال گذشته مطرح شده است، اما در این

در این نشست افغانستان را با سیمای متفاوت تر به جهان معرفی نمودند. همچنان افغانستان در سیزده سال گذشته به دلیل وابستگی بیش از حد به کشور های اروپایی و غربی به خصوص ایالات متحده امریکا در همگرایی های منطقوی خود چندان موفقیت نداشت و نتوانست با کشور های همسایه و اعضای ریکا ارتباط نزدیک داشته باشد. بنأ عملکرد کنفرانس ریکا و تلاش های حکومت وحدت ملی باعث رفع این نقیصه مهم گردیده و جایگاه منطقوی افغانستان را من حیث یکی از کشور های مؤثر در منطقه معرفی نمود، زیرا افغانستان یکی از کشور های مؤثر در منطقه است و نمی توان نقش این کشور را در رشد، توسعه و تقویت مناسبات سیاسی، اقتصادی و امنیت منطقه نادیده گرفت.

پروژه احیای راه لاجورد، پروژه بندر چابهار، خط آهن پنج جانبه افغانستان با ایران، چین و کشور های آسیای میانه و مسئله زمینه سازی کار و کارگران افغانستان در کشور های خلیج از برنامه های بودند که نمایندگان اشتراک کننده روی آن بحث نمودند.

باید گفت که با عملی شدن فیصله های کنفرانس ریکا شش، دهلیز های جدید و فرصت های تازه زندگی برای مردم در افغانستان و منطقه تغییر ساز خواهد شد. بدون شک دهلیز های که کشور های آسیایی و منطقه را با ایجاد راه لاجورد و شاهراه ابریشم که بدون شک کلید موفقیت سکونت های مختلف منطقه است، در عمل بوجود خواهد آورد. افغانستان

زیرک ملیا

په کندهار ولایت کې زاړه او مندرس بانکونو ته وسوځول شول

د افغانۍ د زېږو بانکونو د راټولیدو او سوځیدو په لړ کې د ۱۳۹۴ کال د وږي په ۷ نیټه د افغانستان بانک د دویم مرستیال ښاغلي الحاج عیسی خان طراب په مشرۍ د ولسي جرگې، مشرانو جرگې، د مالیې وزارت، د عدلیې وزارت، د دولت د قضیو د خپلولو د ریاست، د ملي امنیت د ریاست له استازو څخه جوړ پلاوی، د افغانستان بانک د ټولو ناظر، د بانکونو د خپلولو او ساتلو په چارو کې د بانکي عملیاتو د مرستیال په ګډون کندهار ولایت ته واستول شو.

لیږل شوی پلاوی او د افغانستان بانک د جنوب لویدیځ زون سرپرست ښاغلي نعیم اکبري د زېږو بانکونو د سوځیدو د پروسې له پیل څخه مخکې د کندهار ولایت مقام ته لاړل او د کندهار ولایت له والي ښاغلي همایون عزیزی او د ولایت مقام له نورو لوړپوړو

»

بانکوتپونه چې کچه (-/۳۶۰,۰۰۰,۹۹۱-
(افغانیو ته رسیده له دقیقې شمېرنې
وروسته په داسې حال کې وسوځول
چې د ملي او خصوصي رسنیو
خبريالانو شتون درلوده.
د یادولو وړ ده چې د دې لړۍ په پای
کې د افغانستان بانک د دویم مرستیال
الحاج عیسی خان طراب لخوا د
خبريالانو مطرح شویو پوښتنو ته
ځوابونه وړاندې شول او له دوي یې
وغوښتل چې د افغانستان بانک پیغام
چې د افغانی دودول دي د خپلو رسنیو
له لارې عامه خلکو ته ورسوي. ▣

شي د خصوصي بانکونو له لارې
هېوادوالو ته ښه بانکي خدمتونه وړاندې
کړي.

ورپسې د کندهار والي ښاغلي همایون
عزیزې په دې ولایت کې د لاسته
راوړنو او شته ننگونو په اړه د خبرو په
ترڅ کې وویل چې د افغانستان بانک
لخوا د افغانیو د دودولو او د زړو
بانکوتپونو د سوځولو لړۍ له یوې خوا
په اقتصادي معاملو کې د هیوادوالو د
اسانتیاوو او له بلې خوا په هېواد کې د
افغانی د دودولو لامل کیږي او د
افغانستان بانک دا کار یې د کندهار
ولایت د خلکو په اقتصادي معاملو او
اقتصادي راکړاو ورکړو کې خورا
ارزښتناکه او پر ځای وباله.

د کندهار ولایت والي ښاغلي عزیزې
ووویل چې کندهار ولایت د افغانستان
یو سوداګریز او عایداتي مرکز دی، نو
له همدې کبله د ولایت مقام هڅه کوي
خو د خلکو په مرسته افغانی چې زمونږ
د ملي هویت ښکارندوی دی، دود
کړي او په اقتصادي راکړو ورکړو کې
د نورو اسعارو د مخنیوی لپاره هیڅ
ډول هڅه دریځ نه کړي.

یاد شوي پلاوي د خپل کار په همدې
ورځ له غرمې وروسته ټول راټول شوي

چارواکو سره وکتل او د افغانی د
دودیدو په برخه کې یې د ولایت د
مقام همکاري تر لاسه کړه.

په دې کتنه کې لومړی د افغانستان
بانک دویم مرستیال ښاغلي الحاج
عیسی خان طراب کندهار ته د خپل
سفر په اړه معلومات وړاندې کړه او په
اقتصادي معاملو کې یې د افغانی د
دودولو او د هغه د ژر زړیدو د مخنیوی
لپاره د ولایت د مقام له هڅو څخه د
مننې ترڅنګ وویل چې د افغانستان
بانک له خپل کاري پروګرام سره سم د
ګرانو هېوادوالو د اقتصادي معاملو او
راکړو او ورکړو کې د آسانتیاوو په
موخه د افغانستان بانک د نمایندګیو او
خصوصي بانکونو له لارې د افغانستان
بانک په اووه ګونو زونو کې د زړو او
مندرسو بانکوتپونو د راټولیدو لړۍ
ترسره کړې او د انواعو له تفکیک او
دقیقې شمیرنې وروسته یې راټول شوي
بانکوتپونه سوځولي.

د افغانستان بانک دویم مرستیال د خپلو
خبرو په ترڅ کې زیاته کړه چې د
افغانستان بانک په ټول هېواد کې د
بانکي نظام د خدمتونو د پیاوړتیا او ښه
والی په برخه کې له هیڅ ډول هڅې او
هاند دریځ نه دی کړی خو وکولای

په اقتصادي پرمختيا کې د مرکزي بانک رول

پالیسۍ جوړې کړې ترڅو د هغې له مخې وکولی شي د هېواد په کچه د پوړونو په ورکړه کې اسانتیاوې رامینځته کړي چې ټول خلک ترې یو شان او په مساوي توګه ګټه پورته کړي. مرکزي بانک باید کونښن وکړي د پور په ورکړه کې د ګټې یا ربحي سلنه ښه وساتي ترڅو خلک تشویق شي

بانک باید لاندې ټکي په نظر کې ونیسي ترڅو وکولی شي د هېواد په اقتصادي پرمختیا کې خپله دنده په ښه ټوګه سر ته ورسوي.

۱. د مالي ادارو جوړول او پراختیا ورکول: په پرمختیایي هېوادونو کې د مرکزي بانک موخه د پیسو او پوړونو د نظام ښه والی دي. مرکزي بانک باید کونښن وکړي داسې

د پرمختیایي هېوادونو په اقتصادي پرمختیا کې مرکزي بانک مهم او اساسي رول لوبوي. په دغه هېوادونو کې مرکزي بانک په اقتصادي پرمختیا کې ډیر واک لري که چیرې مرکزي بانک ښی او ګټورۍ پالیسي جوړې او عملی کړې نو کولی شي چې په آسانی سره اقتصادي پرمختیا ته لار هواره کړي چې پدې سلسله کې مرکزي

چې د نوو کاروبارنو د شروع کولو او روانو کاروبارونو ته د پراختیا ورکولو لپاره د سوداګریزو بانکونو څخه اوږد مهاله پورونه واخلي او همدارنګه مالی ادارو ته د هېواد په سطحه باندې پراختیا ورکړی تر څو مالی ادارې یوازې په لوی ښارونو پورې محدودې ونه ساتل شي، بلکې دغه مالی ادارو ته د ولسوالیو او کلیو په کچه پراختیا ورکړی تر څو د هېواد ټول وګړي وکولي شي چې په هر ځای او هر وخت کې پورونه ترلاسه کړي.

۲. د پیسو د عرضي او تقاضا تر مینځ تعادل: مرکزي بانک باید د پیسو د عرضي او تقاضا تر مینځ تعادل ته پاملرنه وکړي. د پیسو د عرضي او تقاضا تر مینځ بی توازي د بیو په سطحه باندې ډیر اغیز لري چې د پیسو ډیره خپرول د پیسو د پرسوب یا انفلاسیون لامل ګرځي. او د پیسو کموالی د اقتصادي وروسته پاتې والي چې دا بی توازي کېدلی شي د عامه خلکو د بی باوري لامل شي، مرکزي بانک د پیسو د مناسبو پالیسیو په مرسته کولی شي چې

پيسي او پورونه د خپل کنټرول او څارنې لاندې راولي چې پدې سره مرکزي بانک کولی شي په اقتصادي پرمختیا کې مرسته وکړي. ۳. د سود یا ربحي د نرخ ټاکل: په پرمختیایي هېوادونو کې د سود یا ربحي نرخ لوړ دی چې د سود د سلنې دغه لوړوالی د دې لامل ګرځي چې پانګه اچونکې او متشبثین پور اخیستلو ته زړه نه ښه کوي چې دا خپله د اقتصاد د وروسته پاتې والي لامل کېږي، نو مرکزي بانک ته پکار دی چې د پور ورکولو په برخه کې سوداګریز بانکونه وهڅوي تر څو ټول خلک وکولي شي په آسانی سره د سوداګریزو بانکونو څخه پورونه ترلاسه کړي او دغه لاسته راغلي پورونه په داسې پروژو او کاروبارونو کې پکار واچوي چې له یوې خوا د اقتصادي پرمختیا لامل شي او له بلې خوا بانک ته د پور په بیرته ورکړه کې د ستونزو سره مخ نشي.

۴. د پورونو د آسانتیاو برابرول: د پورونو د ورکولو لپاره د اړینو

اسانتیاو برابرول د مرکزي بانک د مهمو دندو څخه شمیرل کېږي. مرکزي بانکونه باید د پورونو د ورکولو لپاره سوداګریزو بانکونو ته داسې پالیسي جوړي کړي تر څو له مخي یې سوداګریز بانکونه په آسانه شرایطو متشبثینو او کاروباري اشخاصو ته پورونه ورکړي او دوی وکولي شي د سوداګریزو بانکونو څخه تر لاسه شوي پورونه پداسې کاروبارونو کې په کار واچوي چې په راتلونکې کې د هېواد د اقتصادي پرمختیا لامل شي.

۵. د اوږد مهاله پورونو لپاره مناسب شرایطو برابرول: مرکزي بانکونه د زراعتي، صنعتي، ودانیزو او داسې نورو شرکتونو او فابریکو لپاره د اوږد مهاله پورونو د تر لاسه کولو لپاره زمینه برابره کړي تر څو وکولي شي د بانکونو څخه د اوږدې مودې لپاره پورونه تر لاسه کړي او د هېواد په اقتصادي پرمختیا کې تری ګټه پورته کړي.

۶. د پورونو کنټرول: کله چې سوداګریز بانکونه متشبثینو او کاروباري اشخاصو ته پورونه «

ورکوی نو باید ورکړل شوی پورونه د مرکزی بانک لخوا په جدی توګه تر څارنې لاندې ونیول شې تر څو سوداګریز بانکونه داسې اشخاصو او افرادو ته پورونه ورنکړي چې په راتلونکې کې سوداګریز بانکونه یې بیرته ترلاسه کولو کې پاتې رانشی چي پدې سره د عامو خلکو باور په بانکونو باندې له مینځه ځي ځکه په سوداګریزو بانکونو کې د عامو خلکو اماناتو وی نو که چیرې مرکزی بانک دغه ورکړل شوی پورونه په جدی توګه تر څارنې او کنټرول لاندې ونه نیسي نو کېدای شي چې سوداګریز بانکونه د پورونو د ورکولو په وخت کې د احتیاط څخه کار وانخلي او داسې اشخاصو ته پورونه ورکړي چي بیرته تر لاسه کول یې ستونزمن وي.

۷. د تادیاتو بیلانس: د اقتصادی پرمختیا لپاره دا ډیره اړینه ده تر څو د تادیاتو په بیلانس کې شته ستونزې له مینځه لاړي شي ځکه په ډیرو پرمختیایي هېوادونو کې د

تادیاتو بیلانس منفی وی چې دغه منفیوالی د اقتصادی وروسته پاتې والی لامل ګرځي. نو مرکزی بانک ته پکار دی چې د تادیاتو په بیلانس کې شته ستونزې له مینځه یو سي، تر څو د اقتصادی پرمختیا ته لاره هواره شي. د تادیاتو په بیلانس کې د توازن نشتوالی عمده لامل د صادراتو کموالی او وارداتو زیاتوالی دی، د بیلګې په توګه که د افغانستان د تادیاتو بیلانس ته وګورو نو د تادیاتو بیلانس یې منفی دی دا پدې معنی چې تقریباً ۹۵٪ سلنه واردات لرو چې دغه وارداتي اقتصاد د ګران هېواد د وروسته پاتې مهم عامل دی.

۸. د پیسو پرسوب یا انفلاسیون: د انفلاسیون یا د پیسو پرسوب هم د اقتصادی وروسته پاتې والی یو مهم لامل دی دا پدې معنی کله چې په یو هېواد کې د انفلاسیون کچه لوړه وي نو هیڅوګ زړه نه ښه کوی چې خپلې پیسې په پور ورکړي ځکه چې انفلاسیونی حالات د ټولو نه زیات زیان او ناوړه اغیزې په پور ورکونکو باندې اچوي عام خلک

هیڅ کله نه غواړي چې خپلې نقدی پیسې په بانکونو کې راټول کړي چې په پایله کې سوداګریز بانکونه هم نشي کولی چې کاروباري اشخاصو ته د پورونو په ورکړه کې اړینه مرسته وکړي.

نو په پایله کې ویلي شو چې مرکزی بانکونه د یو هېواد په اقتصادی پرمختیا کې ډیر مهم رول لوبولی شي او که چیرې مرکزی بانک د پورتنیو ټکو ته پاملرنه وکړي نو کولی شي چې د یو هېواد په اقتصادی پرمختیا کې مهم رول ولوبوي. ■

عبداللہ بیدار

د افغانستان بانک د ټولو ناظر د ادارې
داخلي اډیتور

مروری بر تحولات اقتصادی ایران

اهداف بلند مدت ایران پس از انقلاب اسلامی استقلال اقتصادی، ایجاد اشتغال کامل و فراهم ساختن زندگی معیاری و آسوده برای شهروندانش بود، اما در پایان قرن بیستم اقتصاد ایران با مشکلات و موانع بسیاری روبرو شد. جمعیت ایران در طی بیست سال بیش از دو برابر شد و همزمان با افزایش جمعیت جوان، اگرچه بخش بزرگی از جمعیت از سال ۱۳۴۰ در بخش زراعت فعال بودند، اما ایران واردکننده عمده مواد غذایی بود که مشکلات اقتصادی باعث مهاجرت مردم از اطراف به شهرها گردید. پس از پایان

اجازه می‌داد که صنایع بزرگی را در خارج خریداری کند و یا در ایران ایجاد کند، اما این صنایع برای کشور توسعه نیافته ایران که فاقد صنایع پیشرفته و نیروی متخصص بود، استفاده چندانی نداشت و برای اداره آن از نیروی متخصص غیر ایرانی استفاده میشد. ضمناً مصرف‌گرایی و غرب‌گرایی که از دهه ۱۳۵۰ در جامعه ایران شدت گرفت به همراه نابودی زراعتی در پی اصلاحات ارضی، ایران را به یک کشور مصرفی که برپایه پول و درآمد نفت اداره میشد، تبدیل کرد.

ایران قبل از انقلاب ۱۳۵۸ دارای رشد اقتصادی سریع بود. در طول دهه ۱۳۵۰ مدرنیزه شدن و صنعتی شدن جامعه ایران که به طور سنتی جامعه‌ای زراعتی بود، قابل توجه می‌باشد. با وجود این سرعت رشد اقتصادی قبل از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ با کاهش چشمگیری روبرو شد. خروج سرمایه از ایران، قبل و بعد از انقلاب تا سال ۱۳۵۹ حدود ۳۰ تا ۴۰ میلیارد دلار بود. اقتصاد ایران در زمان پهلوی دوم یک اقتصاد وابسته به غرب، مونتاژی و متکی به متشبین خارجی بود. پول فراوان نفت به محمدرضا پهلوی

جنگ با عراق دولت سعی به توسعه ارتباطات، حمل و نقل، تولیدات، مراقبت‌های صحی، آموزش و صنعت انرژی (از جمله آینده نگری درباره قدرت هسته‌ای خود) و یکپارچه سازی ارتباطات و زیرساخت‌های حمل و نقل با کشورهای همسایه کرد. گفته میشود که در طول جنگ با عراق ۳۰۰ هزار نفر کشته و ۵۰۰ هزار نفر ایرانی مجروح شده‌اند و خسار ۵۰۰ میلیارد دلاری را بر اقتصاد ایران تحمیل کرده است.

تقسیم بندی بخش‌های اقتصاد ایران در سال ۲۰۰۲ عبارت از: نفت (۱۴,۹٪)، امور ساختمانی (۱۳,۹٪)، معدن (۱,۰٪)، زراعت (۱۳,۹٪)، ساخت و ساز (۴,۰٪)؛ تجارت، رستوران، هتل (۱۳,۹٪)، حمل و نقل، انبار کالا، ارتباطات (۸,۹٪)، آب، برق و گاز (۲,۰٪)، خدمات دیگر (۲۷,۷٪) می باشد.

بر اساس گزارش سالانه سازمان اوپک در سال ۲۰۰۷، رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) ایران در سال ۲۰۰۶، به ۴,۹ و در سال ۲۰۰۷، به ۵,۴ درصد میرسید. که در هر دو سال کمتر از اوسط کشورهای عضو این سازمان (به ترتیب ۵,۸ و ۶ درصد) بوده است.

بر اساس آمار بانک جهانی در سال ۲۰۰۸، رشد تولید ناخالص داخلی ایران ۷,۸ درصد بوده است. در سال ۲۰۰۸

میلادی، تولید ناخالص داخلی ایران از لحاظ برابری قدرت خرید (Power Purchasing Parity) در حدود ۸۴۱,۷ میلیارد دلار بوده که اقتصاد این کشور را در رده شانزدهم جهان پس از استرالیا و بالاتر از کشورهای هالند، سویدن و بلژیک قرار می‌دهد.

اما تولید ناخالص داخلی ایران از لحاظ میزان نرخ مبادله (Exchange Rate) در سال ۲۰۰۹ در حدود ۳۸۲,۳ میلیارد دلار بود که این کشور را در رده ۲۹ جهان قرار می‌دهد و از نظر میزان تولید ناخالص ملی سرانه (GDP per capita) با ۱۲,۸۰۰ دلار در رده ۷۸ جهان است.

شرکت‌های بزرگ دولتی و نیمه دولتی تا حدود زیاد در تولید اقلام تجارتي تسلط دارند و بخش‌های مالی نیز توسط بانکهای دولتی تحت سلطه است. این کشور در سال ۲۰۱۵ از لحاظ محیط کار در میان ۱۸۹ کشور در رده ۱۳۰ قرار گرفته است.

نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی در سال ۱۳۹۲ به ۱ - درصد رسید که در مقایسه با نرخ سال قبل ۱۳۹۱ به ۶/۸ درصد کاهش یافت. سیر تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۱ ناشی از قیمت نفت و تحریم بین‌المللی به اندازه ۳۷/۴ درصد بود.

میدان‌های نفتی ایران: مشتمل بر مخازن، حوضه‌ها و میدان‌های نفتی واقع در قلمرو خاکی و آبی کشور ایران است. برخی از این میدان‌ها در حال حاضر فعال و تعدادی نیز غیرفعال و یا در حال توسعه می‌باشند. بر اساس آمار رسمی منتشر شده وزارت نفت ایران مجموع ذخایر استحصال شدنی نفت خام و گاز ایران بیش از ۱۵۴,۰۸ میلیارد بشکه برآورد می‌شود که این رقم ۱۰ درصد میزان نفت موجود در جهان محسوب می‌شود. بنابر اظهارات کارشناسان شرکت ملی نفت ایران، مخازن نفتی ایران تا سال ۱۴۵۳ هجری شمسی می‌توانند قابل بهره‌برداری باشند.

بر اساس آخرین اخبار نفت و گاز، در حال حاضر تعداد ۱۴۵ میدان هیدروکربنی و ۲۹۷ مخزن نفتی و گازی در ایران کشف شده است. تعداد ۱۰۲ از این میدان‌های نفتی و ۴۳ عدد دیگر گازی می‌باشند. از تعداد کل مخازن، ۲۰۵ مخزن نفتی و ۹۲ مخزن گاز طبیعی می‌باشند. تعداد ۷۸ این میدان‌های فعال می‌باشند که ۶۲ آن در خشکه و ۱۶ عدد باقی‌مانده در دریا قرار دارند.

بنابراین ۶۷ میدان باقی‌مانده نیز در حال حاضر غیرفعال می‌باشند. پلان اقدام مشترک (JPA) توسط چهار کشور آسیای یعنی چین، هند، جاپان و کوریای

آلمان) به امضاء رسید که بر اساس آن تحریم های اقتصادی بر ایران در بخش های انرژی، تجارت و مالی حذف خواهد شد و بالا بردن ظرفیت تولیدی از بخش غیر نفتی در اقتصاد ایران، دادن استقلال بیشتر به بانک مرکزی آن کشور انبساط پایه مالیاتی، ثبات نیز مشمول آن است.

با توجه به چشم انداز اقتصاد، دولت ایران اقدامات متعددی را روی دست گرفته است و اعلام کرده است که ارزش پول داخلی در بازار، برقراری سازمان مدیریت و برنامه ریزی، تهیه پیش نویس بودجه دولت و پنج سال برنامه های توسعه کشور، و باز شدن بخش نفت به شرکت های خارجی برای سرمایه گذاری و کمک های فنی مدنظر گرفته خواهد شد. ■

منابع : Bloomberg software

www.cbi.ir

محبوب الله شریفی

مسؤل خطرات آمریت عمومی عملیات بازار

فرد شاغل به ۲۴٪ رسید که از این میان ۵۷ درصد یک نفر شاغل، ۱۵،۵٪ دو نفر شاغل و ۳،۵ دارای سه نفر شاغل و بیشتر بوده اند. حدود ۷۰ درصد جمعیت ایران زیر ۳۵ سال سن دارند. به گزارش

بانک مرکزی ایران، در سال ۱۳۸۹، ۲۲،۵ درصد از خانواده های ایران بدون فرد شاغل، ۵۵،۴ درصد دارای ۱ فرد شاغل، ۲۰،۱۷ درصد دو فرد شاغل و ۴،۹ درصد دارای ۲ و بیشتر فرد شاغل بوده اند. در عین حال در سال ۱۳۹۰، ۸۰۰ هزار فرصت شغلی از دست رفته که معادل ۱۸ میلیارد دالر تولید بوده است.

امید ها برای سرمایه گذاری: پس از میزبانی یک توافق تاریخی میان ایران و قدرت های جهانی اجرای کامل قرارداد هسته ای ۱۴ جولای ۲۰۱۵ بین ایران و قدرت های جهانی (ایالات متحده، روسیه، چین، بریتانیا، فرانسه و

جنوبی واردات نفت را از ایران به ۱۹،۸ درصد در سال ۲۰۱۴ افزایش دادند. بطور اوسط روزانه ۱،۱۲ میلیون بشکه نفت در صادرات نفت این کشور افزایش بعمل آمد.

ارقام ارائه شده شده از جانب اداره گمرکات ایران نشان میدهد که صادرات غیر نفتی این کشور ۲۴،۲ درصد طی ده ماه از ماه مارچ ۲۰۱۳ الی جنوری ۲۰۱۴ نظر به زمان مشابه سال قبلی افزایش یافته است، فشار های تورمی از ۳۵ فیصد در سال ۲۰۱۳ به ۱۵ فیصد در سال ۲۰۱۴ کاهش یافته است.

میزان بیکاری در ایران: بیکاری

یک چالش عمده برای دولت ایران است. به گزارش مرکز احصائیه ایران، نرخ بیکاری در سال ۲۰۱۳ به ۱۰،۳ فیصد میرسید. منابع بطور غیر رسمی نرخ بیکاری را به ۲۰ فیصد عنوان کرده اند. در سال ۱۳۹۳ درصد خانواده های بدون

د چین اقتصاد

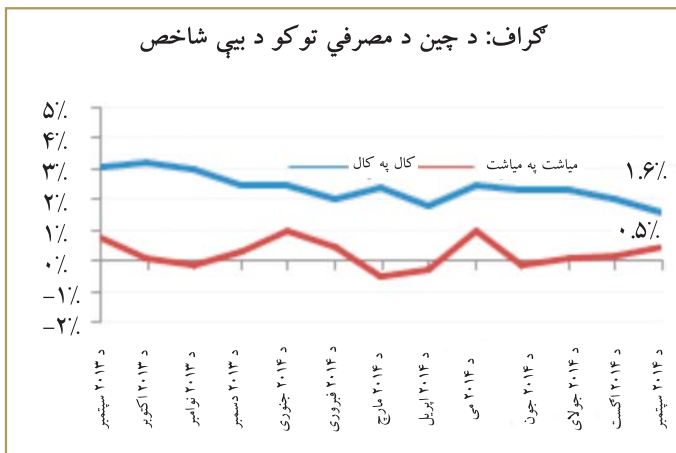
دریمې ربعې د ودې اصلي لامل د عمده او پرچونه سوداګرۍ غوره فعالیت په ګوته شوی چې ۹.۷ سلنه وده یې درلوده، ورپسې د مالي وساطت وده ۹.۱ سلنه او د ودانیزې برخې وده ۹.۰ سلنه ثبت شوې ده. له دې سر بهره کرنیزو محصولاتو او صنعتي تولیداتو ښه پرمختګ کړی دی چې د دې هېواد د اقتصاد په پراختیا کې یې مثبتې ونډه درلودلې ده.

د ۲۰۱۴ کال د سېتمبر په پای کې چین خپل تر ټولو ټیټه اقتصادي وده تجربه کړه. د دغه هېواد کلنۍ وده ۷.۳ سلنه ثبت شوې چې د دویمې ربعې د ۷.۵ سلنې او د لومړي ربعې د ۷.۴ سلنې څخه ټیټه ده. همدا رنگه په دریمه ربعه کې د اقتصادي ودې نرخ د تېر کال د همدې ربعې د ۷.۸ سلنې څخه لږ ؤ.

د ناخالصه کورني تولیداتو د محاسبې د لومړنیو پایلو له مخې چې د چین د احصائې د ملي ادارې لخوا خپره شوې، د

نهم کال، نهه نوي یمه ګڼه د ۱۳۹۴ کال د وږي میاشت

د بیکاری نرخ: په چین کې د بیکاری نرخ د تېرې ربعې په شان په ثابته توګه یعنې ۴.۱ سلنه پاتې شوی دی.

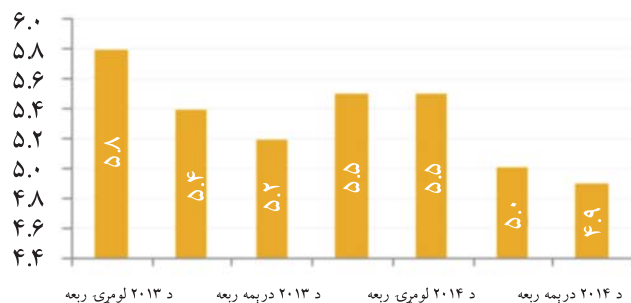
نړیوال سوداګري: د دریمې ربعې په پای کې د چین د ټولیزه صادراتو کچه ۱.۳۲ تریلیون یوان ته ورسیده، په داسې حال کې چې د ټولیزه وارداتو ارزښت یې ۱.۱۲ تریلیون یوان و چې ۱۹۰.۱ ملیارده یوان د پریښودنې ښکاره کوي.

د ۲۰۱۴ کال په لومړیو درېو ربعو کې د چین د ټولیزه صادراتو ارزښت ۱.۷ تریلیون امریکایي ډالره ؤ. په داسې حال کې چې د ټولیزه وارداتو ارزښت یې ۱.۴۶ ملیارده امریکایي ډالرو ته رسېده. د تېر کال په پرتله صادرات ۵.۱ سلنه او واردات ۱.۳ سلنه زیات شوي دي؛ د دې ترڅنګ د سوداګرۍ پریښودنه یې ۳۷.۸ سلنه لوړه شوې ده. □

اقتباس: اقتصادي او احصائیوي بولتن (د ۱۳۹۳ مالي کال دریمه ربعه)

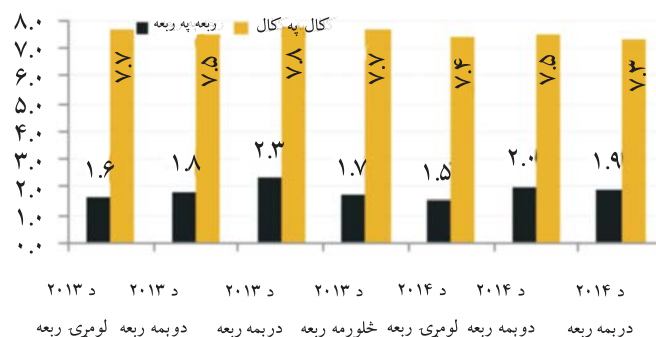
اقتباس: د افغانستان بانک اقتصادي او احصائیوي بولتن (د ۱۳۹۳ مالي کال دریمه ربعه)

ګراف: د چین د اقتصادي ودې نرخ (کال په کال سلنې تغیرات)

سرچینه: د کار، دندې او علمي احصائیې وزارت، د فدرالي دولت احصائیوي خدمتونه

ګراف: د چین د کورني ناخالصه تولیداتو د ودې نرخ

سرچینه: د چین د احصائیې ملي اداره

د انفلاسیون نرخ: د دریمې ربعې په پای کې د کلني بیو کچه ۱.۶ سلنه ثبت شوې چې کچه یې د دویمې ربعې د ۲.۳ سلنې او د لومړي ربعې د ۲.۴ سلنې په پرتله راښکته شوې ده.

په ښاري سیمو کې بېي تر ۱.۷ سلنې پورې لوړې شوي، په داسې حال کې چې په کلیوالو سیمو کې دغه نرخ ۱.۴ سلنه ؤ. د هر یو، د خوراکي توکو او خدمتونو بېي تر ۲.۳ سلنې پورې زیاتې شوي دي، په داسې حال کې چې د غیر خوراکي توکو بېي تر ۱.۳ سلنې پورې زیاتې شوي دي.

له جنوري څخه تر سپتمبر پورې د ټولیزه مصرفي توکو د بېي شاخص د تېر کال د ورته دورې په پرتله ۲.۱ سلنه پورته شوی دی.

چين د خپل ټولې واحد نرخ ټيټ کړ. د 2015 د اګست په ۱۲مه د اسعارو د تبادلې په بازار کې د چين د يو ان پيسو ارزښت يو اعشاريه شپږ فيصده ارزانه په داسې حال کې شو چې تر دې يوه ورځ مخکې دوه فيصده ټيټ شوی و. دا د يوې لسيزې په ترڅ کې په يوه ورځ کې چينايي پيسو تر ټولو زيات ټيټ نرخ ګڼل کيږي.

د چين مرکزي بانک چې د خپلو پيسو جدي کنټرول کوي، ويلي دا اقدام موقتي دي او موخه يې دا دی چې (يو ان) په عام بازار کې خپل چلند زيات کړي.

د پيسې دا بدلون د نړۍ پدې دويم ستر اقتصاد لرونکي هېواد کې د صادراتو د ناڅاپي کمیدو او د اسعارو د بازار د جنجال نه وروسته رامنځ ته شو.

د چين د تجارت وزارت يو وياند وويل: "اوسنی حالت به په سوداګريز او پانګه اچونې دومره څرګند اغيز ونلري او لکه پخوا چې د چينايي پيسو ارزښت ټيټ شوی او د نن ورځې د تازه معلوماتو له مخې چې د دې پيسو بيه بيا ټيټه شوې ده، د پيسو د نرخ ټيټېدلو دا بدلون به په صادراتو باندې مثبتې اغيزې ولري." چين افغانستان ته د پاکستان او ايران نه

وروسته دريم لوی صادرونکې هېواد دی. بيجنگ هڅه کاوه چې نړيوال مالي صندوق يا آی.ام.اف، د يون پيسه هم د خپلو هغو احتياطي ساتل شويو پيسو په جمله کې وشميري چې د ځانګړو ثبت شويو حقوقو په نوم ياديږي او پښتوانه ګڼل کيږي.

د آی ام اف، د ادارې يو وياند وويل "د نرخ پراخه تبادله چين ته ځکه مهم فرصت برابروي چې غواړي بازارموندنې ته قوت ورکړي ترڅو په اقتصاد کې محوري نقش ترلاسه کړي چې ډير ژر په نړيوالو مالي بازارونو کې مدغم کيږي."

د نرخ دا کميدل د متحده ايالاتو په کانګرس کې د دواړو ګوندونو د يو شمير غړو لخوا د غېر عادلانه صادراتو د ګټې ترلاسه کول وګڼل شول، او وايي کيدای شي کله چې د چين جمهور رييس شي جينګ پينګ په راتلونکې مياشت کې واشنگټن ته سفر کوي، دا موضوع هم د خبرو په اجنډا کې شامل شي. نور مسايل لکه د بيجنگ له لورې د ملکيتونو د نيولو نيت او انټرنټي غلاګانو ادعاوې به هم په اجنډا کې شاملې وې.

ځنو وړاندیز وکړ چې دا کار لا زيات

ثابتي چې په چين د پيسو د پاليسۍ په برخه کې باور نه شي کيدای. د سنا په مجلس کې د مالي کميټې غړی سناتور باب کيسي وايي "هغه وخت رارسيدلې چې حکومت د چين د درغليو په اړوند جدي فکر وکړي او د پيسو د انحصار کوونکي په نوم ياد شي."

کله چې په هانګ کانګ، شانګهای او توکيو کې د ونډو تبادله ټيټه شوه، نو په آسيا کې هم پانګه والو نن د چارشنې په ورځ منفي عکس العمل څرګند کړ.

تيره ورځ د اګست په ۱۱ د متحده ايالاتو د خزاني وزارت بيا د يوې اعلاميې په ترڅ کې وويل دا د وخت نه مخکې ده چې د دې ډول اقداماتو تر شا د مضمراتو او پايلو په برخه کې تصميم ونيول شي.

خو نړيوال مالي صندوق لږ زيات هيله من پدې ښکاريږي چې وايي د بيې دا ټيټوالې کيدې شي يو ښه کار وي.

سرچينه: د امريکا غږ

تازه ترين گزارش صندوق بين المللی پول از وضعیت ذخایر طلای بانک های مرکزی جهان

تازه ترين گزارش صندوق بين المللی پول نشان می دهد که قزاقستان طی ماه جولای برای سی و چهارمین ماه متوالی

»

میزان ذخایر طلای خود را افزایش داده و مالزیای نیز در این مدت اقدام به خرید طلای بیشتری کرده است.

بر اساس این گزارش میزان ذخایر طلای قزاقستان در این مدت با ۲.۴۹ تن افزایش به بیش از ۲۰۸ تن رسیده است. ذخایر طلای مالزیای نیز با ۰.۶۲ تن افزایش به بیش از ۳۷.۹ تن رسیده است.

کولمبیای نیز با فروش ۶۴ درصد ذخایر طلای خود تنها ۳.۷۶ تن طلا در اختیار دارد. قیمت طلا که پیش از این به پائین ترین سطح خود در ۵ سال اخیر رسیده بود، از ابتدای ماه اگست تاکنون با افزایش روپرو شده است. انتشار متن مذاکرات نشست اخیر فدرال رزرف و نگرانی های مربوط به وضعیت اقتصادی چین تأثیر زیادی بر افزایش مجدد قیمت طلا داشته است.

میزان ذخایر طلای چین نیز از ۱۶۵۸ تن به بیش از ۱۶۷۷ تن افزایش یافته است. به اعتقاد برخی کارشناسان اقتصادی، بانک های مرکزی جهان همچنان به خرید طلا ادامه خواهند داد.

میزان خرید طلا از سوی بانک های مرکزی جهان در سه ماه دوم امسال در مقایسه با سه ماه نخست با ۱۱ درصد

رشد به بیش از ۱۳۷ تن رسیده است. پیش بینی شورای جهانی طلا این است که بانک های مرکزی جهان امسال در مجموع بیش از ۴۰۰ تا ۵۰۰ تن طلا خریداری خواهند کرد.

روسیه نیز که طی ماه های گذشته ذخایر طلای خود را افزایش داده، در ماه جولای این روند را کندتر کرده است. روسیه هم اکنون ۱۲۸۸ تن ذخایر طلا در اختیار دارد. این رقم یک ماه قبل از آن به ۱۲۷۵ تن رسیده بود. روسیه از سال ۲۰۰۵ میلادی تاکنون میزان ذخایر طلای خود را ۳ برابر کرده است.

هنوز برخی کارشناسان اقتصادی بر این باورند که فدرال رزرف تا پایان امسال نرخ بهره را افزایش خواهد داد و این مسئله موجب خواهد شد تا قیمت هر اونس طلا تا دسمبر به کمتر از ۱۰۵۰ دلار کاهش یابد.

منبع: طلا نیوز

د تیلو بیه د تېرو ۶ کلونو په پرتله په بې سارې ډول ټېټه شوې

په امریکا کې د خامو تیل یوې بوشکې بیه له ۴۰ ډالرو ټېټه شوې ده. د ۲۰۰۹ کال مالي بحران راهیسې تر دې دمه بې سارې بیه یې خپله کړې.

د لندن په بازارونو کې هم هره بوشکه خام تیل په ۴۵.۲۱ ډالره پلورل کېږي چې په تېرو ۶ کلونو کې له ټېټې بېې سره چندانې توپیر نه لري.

د نړیوال مالي بحران په رامنځ ته کېدو سره ۲۰۰۸ کال راهیسې د تیل بیه د پام وړ را ټېټه شوې ده او په ۲۰۰۹ کال کې نژدې ۴۰ ډالرو ته ورسېده، خو دا بېې بیا په کرار کرار بیرته لوړې شوې په ۲۰۱۱ او ۲۰۱۴ کالونو کې نژدې ۱۰۰ ډالرو ته ورسېدې.

د تېر کال په ژمې کې د خامو تیلو بیه په نړیوال بازار کې دوه برابره را ټېټه شوه. د یوې بوشکې بیه له ۱۰۰ ډالرو څخه ۵۰ ډالرو نه هم ټېټه شوې وه.

د امریکا د تیلو په تولید کې زیاتوالی او د بازار ساتنې لپاره د سعودي عربستان لخوا د قیمتونو را ټېټېدا د بيو د دغه سقوط لامل ګڼل شوی.

سره له دې چې د کال په لومړیو میاشتو کې د تیلو نړیوالې بېې سعودي حالت کې وي خو عموماً د کال په وروستیو درې میاشتو کې دا بېې نزولي حالت ته راګرځي. □

سرچینه: بی بی سی

متصدی صفحه راضیه کشتگر
مسؤول برگزاری کنفرانس های
د افغانستان بانک

افغانستان و سازمان تجارت جهانی بایدها و نبایدها

(WTO) در اول جنوری ۱۹۹۵ به حیث قانون جایگزین قرارداد تعرفه و تجارت (GATT) نافذ گردیده است و هدف آن تشویق تجارت آزاد میان کشورهای عضو و حل مناقشات میان کشورهای عضو میباشد. نظر به تأثیرات ذکر شده قبلی و اهداف که این سازمان دارد،

باید تابع چوکات منظم اقتصاد جهانی باشد، شکل گیری این چوکات تأثیرات عمده بر ساختار تولید، استخدام، سطح عواید و تحرک رشد اقتصادی کشورهای شامل در تجارت خارجی بجا میگذارد.^(۱) به همین منظور سازمان تجارت جهانی

نظام تجارت جهانی شامل مجموعه از نهادها و قواعد تجارتی است که بر مبنای توافقات بین الدولتی ایجاد شده باشد، تا مبادلات بین المللی امتعه مادی و خدمات را به نفع کشورهای سهم گیرنده تقویه نموده بتواند. اینکه چطور این هدف حصول شده میتواند، کشورها

(۱) فرهنگ اقتصاد بازار با اصول اجتماعی

کشورهای متعدد در پی آن هستند تا پس از پذیرش منحیث عضو ناظر، شرایط عضویت آن را که یک پروسه نسبتاً سخت و وقت گیر است، سریعاً تکمیل نموده و به این سازمان جهانی پیوندند.

از زمان تأسیس این سازمان تا ۲۶ اپریل سال ۲۰۱۵ به تعداد ۱۶۱ کشور عضویت این سازمان را بدست آورده اند که آخرین آن سیشل (Seychelle) بوده است. (۲) افغانستان بعد از اینکه در ماه اپریل ۲۰۰۴ درخواست عضویت نمود، در همین سال بحیث عضو ناظر پذیرفته شده و از همان سال مراحل الحاق آن به این سازمان آغاز گردید.

بیش از یازده سال از پذیرفته شدن افغانستان بحیث عضو ناظر در سازمان تجارت جهانی می گذرد، ولی تا هنوز نتوانسته عضویت آنرا کسب کند. اما سوال اینجاست که آیا با در نظر داشت شرایط عینی، پیوستن افغانستان به سازمان تجارت جهانی به نفع این کشور است یا به ضرر آن؟

جهت پاسخ به این سوال و ده ها سوال دیگر راجع به پیوستن افغانستان به WTO باید شرایط اقتصادی افغانستان

را درست بررسی کرد (ضعف ها و قوت ها) تنها در این صورت است که میتوان به جواب قانع کننده دست پیدا کرد. افغانستان کشوریست که اکثر مناطق آن از نگاه امنیتی برای کسب و کار مناسب نبوده و از داشتن زیربنای اساسی برای داشتن یک اقتصاد پویا محروم می باشد، فساد در ادارات دولتی و غیر دولتی وجود داشته و همچنان اقتصاد کشور یک اقتصاد وارداتی بوده که متکی به کمک های جامعه جهانی (اقتصاد مصنوعی) میباشد که با توقف کمک های جامعه جهانی، اقتصاد کشور به مشکلات مواجه خواهد شد.

از سوی دیگر افغانستان دارای منابع سرشار زیر زمینی و نیروی کار ارزان، موقعیت استراتژیک و خاص، زمین های فراوان و تکنالوژی قابل توريد بوده و از سوی هم مورد توجه جامعه جهانی می باشد.

فرضاً اگر افغانستان با این همه مشکل دست به گریبان نمی بود، یقیناً میتواند با استفاده از مزیت های خود به کشوری تبدیل شود که از عضویت در سازمان تجارت جهانی مانند سایر کشورها منافع زیادی کسب کند. مثلاً هر گاه میان

افغانستان و کشورهای غربی کدام مشکلی بروز می کرد آنها نمی توانستند افغانستان را مانند ایران و روسیه به این ساده گی تحریم کنند. افغانستان میتواند با عضویت در این سازمان واردات و صادرات خود را به شکل مؤثر آن انجام دهد، طوریکه با استفاده از امتیاز عضویت در WTO میتواند مواد خام مورد ضرورت صنایع خود را به سهولت وارد کرده و محصولات صنعتی خود را به جهانیان و کشورهای همسایه صادر کند (به یاد داشته باشید که فرض ما این بود که افغانستان با مشکلات بالا دست به گریبان نباشد). همچنان افغانستان میتواند برای هر چه بهتر شدن وضع تجارت کشور از مشاوره ها و کمک های این سازمان مستفید شده و موانع و محدودیتهای در برابر سرمایه گذاری داخلی و خارجی را رفع می کرد. در این صورت افغانستان می تواند به سرمایه بیشتر و بازارهای کشورهای عضو دسترسی پیدا کند، صنایع خود را تقویه و صادرات خود را بیشتر از پیش افزایش دهد که در نتیجه آن زمینه های بیشتر کاری برای کارگران افغان مساعد شده و افغانستان

بسوی توسعه و رفاه اقتصادی به سرعت پیش میرفت.

هر چند اکنون همه دروازه های کشور بروی اموال وارداتی باز است (به دلیل اینکه کشور از ظرفیت های پائین تولیدی برخوردار است) با عضو شدن در WTO این روند شدت گرفته که باعث افزایش کسریلانس تجارت و کاهش ذخایر اسعاری میگردد که سرچشمه مشکلات دیگری برای کشور میباشد. با پیوستن به این سازمان کسریلانس تجارت بیشتر خواهد شد و هراس از اینست که کسر به ۹۸ و ۹۹ فیصد نرسد. تعداد اندک شرکت های تولیدی که در کشور فعال هستند، به دلیل پائین بودن ظرفیت ها، منابع و عدم حمایت دولت ورشکسته خواهند شد. زیرا آنها نمیتوانند با شرکت های بزرگ رقابت کنند که از حمایت سرمایه و تجربه های فراوان برخوردار هستند.

دولت فعلاً بالای یکتعداد زیادی از کالاهای وارداتی تعرفه وضع کرده و از این مدرک عواید زیادی به خزانه دولت سرازیر می شود. در صورتیکه افغانستان به این سازمان بپیوندد از این عواید محروم شده در حالیکه بیشتر از نیمی از بودجه بوسیله کمک های خارجی

تمویل میشود و دولت ضرورت دارد که عواید خود را افزایش دهد تا ذریعه این تعرفه ها از یک طرف از ورود اجناس خارجی به داخل کشور جلوگیری کند و از سوی دیگر ذریعه عواید حصول شده از شرکت های نوپای داخلی حمایت صورت گیرد.

نباید عجولانه حرکت کرد، بلکه باید شرایط عینی اقتصاد کشور را در نظر داشته و مطابق آن تصمیم گرفت. واضحاً باید بگویم که افغانستان در حال حاضر اصلاً آمادۀ ورود به این سازمان نیست. زیرا این همه مشکلات ما را اجازه نخواهد داد تا از مزیت های آن استفاده کنیم، افغانستان یک کشور وارداتی بوده و صادرات آن با واردات آن اصلاً قابل مقایسه نیست. با در نظر داشت موضوعات فوق آیا عاقلانه است که عضو سازمانی شویم که از عضویت آن جز بنام در عمل هیچ سودی برای ما نداشته باشد؟ واضحاً این به نفع کشورهای صادر کننده بخصوص کشورهای همسایه ما خواهد بود که عضویت این سازمان را دارند. عضویت در این سازمان زمانی مناسب و قابل قبول است که دولت در قدم اول و به طور جدی از صنایع داخلی حمایت کند. آنها

را رشد داده تا آنها قابلیت رقابتی پیدا کنند و تولیدات صادراتی داشته باشند. اگر قرار باشد به همین پنجصد و چند میلیون صادرات میوه خشک، قالین و گیاهان دارویی دل خوش کرده و بر اساس آن تصمیم بگیریم، اشتباه بزرگی را مرتکب شده ایم. بناءً قبل از عضویت در این سازمان باید برای تقویه صادرات کشور بستر سازی شده و برای انکشاف صنعت برنامه عملی روی دست گرفته شود و فعلاً از عضویت در این سازمان برای مدتی صرف نظر گردد. □

عبدالفرید دلاوری
لیسانس اقتصاد

نقش زعفران در رشد و شکوفایی اقتصاد افغانستان

خوشبختانه زعفران می تواند هر دو خواسته را برآورده سازد، هم بهترین گزینه برای جایگزین تولید و کشت خشخاش می باشد و هم ارزش زیاده تر نسبت به تریاک دارد. از همینرو وزارت زراعت با پالیسی های دقیق و جامع اوضاع جوی کشور را به کمک نهاد های بین المللی مورد بررسی و تحقیق قرار داده که اقلیم ۲۰ ولایت کشور مناسب به زرع و کشت زعفران دانسته شده است و فعلاً ۱۵ ولایت کشور تحت

زعفران یک نبات با ارزش است که بعضاً آنرا بنام طلای سرخ نیز یاد می کنند، این نبات پر بها در شرایط کنونی می تواند نقش مهم را در اقتصاد کشور ایفاء نماید. دولت افغانستان در جستجوی محصول و یا نباتی بود که از یک طرف ارزش بالا داشته باشد و بتواند در رشد و انکشاف اقتصاد کشور سهم قابل ملاحظه را بازی کند و از طرف دیگر جایگزین خشخاش و یا هم کوکنار شود.

بدون تردید هر آن محصول یا نبات که در بهتر شدن اقتصاد کشور بتواند کمک کند از جایگاه خاص برخوردار است. اگر به وضعیت کنونی اقتصادی کشور نگاه بیندازیم، می بینیم که در وضعیت خوبی قرار نداریم. حتی قادر به تکافوی بودجه عادی نیستیم، از سوی دیگر فقر، بیکاری و مهاجرت ها دامنگیر این جامعه است که این همه مشکلات به راه حل نیاز دارد.

کشت زعفران قرار گرفته است که این موضوع خبر نوید بخش برای زراعت و اقتصاد افغانستان می باشد.

از آنجائیکه زعفران سهم عظیم در بهبود اقتصاد کشور و همچنان نابودی کشت ترپاک می تواند ایفاء کند؛ خواستم تحقیقی را در مورد انجام دهم تا مورد توجه مسوولین محترم قرار گیرد و این طلای سرخ برای شکوفایی اقتصاد کشور نقش اساسی را بازی نماید.

افزایش کشت زعفران فرصتی برای کارآفرینی و جلوگیری از مهاجرت ها

زراع و برداشت زعفران به نیروی کار زیادی نیاز دارد که در نتیجه سطح اشتغال در جامعه بلند رفته و باعث کاهش مهاجرت ها می شود. طوری که در هر هکتار زمین به صورت اوسط ۲۷۰ کارگر ضرورت است، اگر در شرایط فعلی به میزان ۲۰۰۰ هکتار زمین تحت کشت زعفران باشد، بشکل مجموعی ۵۴۰۰۰۰ نفر به کار گماشته خواهند شد. طبق آمار ارائه شده وزارت زراعت و مالداري افغانستان، در حدود ۳۸۰ هکتار زمین در سراسر کشور تحت کشت زعفران بوده است که در مجموع حدود ۸۰۰kg زعفران خالص بدست آمده است. از هر هکتار زمین بطور اوسط ۱۲ کیلو گرام زعفران تخمین شده و از هر

کیلو زعفران مبلغ ۱۶۰۰۰۰ افغانی عاید بدست می آید. این امر موجب زمینه کارآفرینی در کشور گردیده و از فرار نیروی انسانی که اساس و ستون فقرات کشور را تشکیل می دهد، جلوگیری به عمل می آورد. این در حالیکه اداره احصائیه مرکزی بیکاری در افغانستان را حدود ۳۶٪ گفته است. با مدیریت دقیق و سالم می توان همه نیروی کار، منابع و وسایل و ابزار را به کار استخدام نموده تا از این طریق زمینه پیشرفت در کشور فراهم شود. برای کشت، جمع آوری، خشک کردن، نگهداری کردن و غیره به منابع انسانی زیاد نیاز است، که به همین شکل زمینه کار برای مردم فراهم شده و جلوگیری از مهاجرت ها خواهد شد. در کنار آن کشت زعفران در بخش مالداري نیز مهم پنداشته می شود، متخصصین تحقیقی را که انجام داده اند از هر هکتار زمین تحت زراع زعفران در حدود ۴۰۰ کیلوگرام برگ زعفران بدست می آید که در تغذیه مواشی به کار می رود، محصولات که از این طریق بدست می آید عبارت از: تولید گوشت و فرآورده های لبنی می باشند.

زعفران؛ بدیلی خوب برای کوکنار در کشور

در دهه گذشته زعفران به عنوان یک محصول جدید در میان محصولات

زراعتی افغانستان افزوده شده است و هر روز شمار زارعین به آن رو می آورند. اخیراً دیدگاه های مبنی بر اینکه این گیاه با بهای زیاد خود می تواند به عنوان جایگزین مناسب برای تولید خشخاش شود به روی زبان هاست و سوال اینجاست که تا چه حد این دیدگاه عملی و قابل تطبیق است؟

زعفران به دلیل کشت و برداشت آسان، نیاز به آب کم و همچنین سازگاری با محیط جغرافیایی افغانستان به ویژه غرب افغانستان و از همه مهمتر قیمت بالای آن، زارعین افغان را واداشته است تا زرع نبات مثل زعفران را هر سال بیشتر کنند.

یک دهه پیش، کشت این گیاه از یک مزرعه بسیار کوچک در هرات آغاز شد و آنگونه که مسئولان اداره زراعت در هرات می گویند، اکنون بیشتر از ۳۷۰ هکتار زمین، در هشت ولسوالی هرات زعفران کاشته شده است. این گیاه با قیمت بالایی که دارد، می تواند علاوه بر کوکنار، جایگزین مناسبی برای دیگر محصولات زراعتی که قیمت کمتری دارند، نیز باشد. دولت افغانستان کشت زعفران را به عنوان کشت بدیل ترپاک به دهاقین ارائه کرده است و تلاش می کند که این کشت را از هرات که مرکز اصلی کشت زعفران می باشد، به سایر

حمل و نقل به دلیل کم حجم بودن، امکان انجام ۸۰ فیصد از کارهای برداشت و پروسس توسط زنان و دیگر اعضای فامیل، ایجاد زمینه کار برای مردم قریه جات در فصل بیکاری (عقرب و قوس)، مقاومت در مقابل امراض و حشرات و افزایش تقاضای بازار جهانی، از دیگر مزایای زعفران شمرده می شود.

راه های افزایش صادرات زعفران در افغانستان

بهترین راه های افزایش صادرات زعفران افغانستان را به چند نکته می توان خلاصه کرد.

۱- **بازاریابی:** زعفران به طور خاص ضرورت به بازاریابی دقیق و عملی دارد از جمله؛ بدلیل از بین رفتن رنگ، طعم، و عطر آن باید محاسبه دقیق، بسته بندی، پروسس درست و حمل و نقل آنها صورت گیرد. چون زعفران نسبت به وزن خود حجم زیاد دارد، قسمت زیاد آن را آب تشکیل میدهد که در هوای خشک سریعاً تبخیر می گردد. لذا باید در فاصله کوتاه از زمانی به بازارهای جهانی و مارکیت های داخلی به مصرف برسد تا خواص و کیفیت خود را از دست ندهد.

علاوه بر این چون محصولات مختلف زراعتی در زمان های مختلف ثمر دهی

منظم را برای گسترش کشت زعفران در ولایات افغانستان روی دست گرفته اند. اگر این برنامه ها بصورت درست تطبیق و عملی شود، بدون شک افغانستان در سطح جهان بدون رقیب در تولید و صادرات زعفران خواهد بود و نویدی برای ریشه کن کردن کشت خشخاش می باشد. کشت، تولید و بسته بندی زعفران به نیروی انسانی زیادی نیاز دارد، در حال حاضر بیشتر از هزار نفر تنها در شرکت "افغان زعفران" در هرات و در بخش های کشت، تولید و بسته بندی زعفران کار می کنند.

همچنین طبق مطالعات انجام شده در سال ۲۰۰۶ در مورد مقایسه در آمد زعفران با دیگر محصولات زراعتی، نتیجه گرفته شد که در آمد زعفران از همه نباتات بیشتر است، بطور مثال در آمد خالص یک جریب تریاک در سال ۲۰۰۶ حدود ۸۰۰ دالر بود در حالیکه یک جریب زعفران حدود ۱۰۰۰ دالر در آمد خالص دارد و در آمد خالص یک جریب گندم در سال ۲۰۰۴ حدود ۶۰ دالر و در آمد زعفران حدود ۵۶۰ دالر بود. علاوه بر در آمد زیاد، زعفران مزایای دیگری دارد که دهاقین افغان را به کشت و زرع آن علاقمند و معتقد ساخته است. مثلاً عدم ضرورت زعفران به آب و آبیاری در فصل تابستان، آسانی

ولایات کشور گسترش دهد. طی چند سال اخیر کشت زعفران در غرب کشور توجه بسیاری را به خود جلب نموده و به یکی از بهترین و پرمفعت ترین نباتات در زراعت افغانستان تبدیل شده است. بسیاری دهاقین که پیش از این به کشت کوکنار مشغول بودند، اینک به کشت زعفران رو آورده، به گونه ای که زعفران اکنون عملاً کوکنار و خشخاش را از مناطق غرب کشور برچیده و به کشت جاگزین کوکنار تبدیل گردیده است.

حد معیاری زعفران جهانی، عطر زعفران، بین ۲۰ تا ۵۰ درجه است در حالی که زعفران افغانستان همواره بالاتر از ۴۰ درجه بوده است و این امر باعث شده تا این محصول، جایگاه خاصی در بازار جهانی بیابد. تولید کنندگان زعفران افغانستان می گویند، کیفیت زعفران افغانستان به حدی است که آنها توان رقابت با سایر تولید کنندگان مخصوصاً ایران و هم چنان در سطح جهان را دارند و از مزیت نسبی که دارد، می توان به خوبی برای ترقی کشور استفاده کرد.

خوشبختانه در این اواخر دولت جمهوری اسلامی افغانستان مخصوصاً وزارت زراعت و مالداري و مؤسسات کمک کننده پلان ها و استراتیژی های

دارند و ممکن باهم تفاوت داشته باشند. بناءً برای پائین آمدن مصارف حمل و نقل آن به خصوص باطیاره باید در مقیاس بزرگی تولید شوند. باتوجه به این که معیار خرید و فروش زعفران به صورت خرده فروشی یعنی به مثقال و گرام است و این محصول اگر با کالاهای صنعتی که از ظرفیت زیادی برخوردار نیستند، اما وزن زیادی دارند صادر شود، ممکن است به کیفیت آن لطمه وارد شود هم چنین خصوصیت دیگر این محصول مانند سایر محصولات زراعتی این است که یک بار در سال تولید و بهره برداری می شود در حالیکه تقاضا برای آن در کل سال ثابت است. بنابر این باتوجه به موارد فوق، نیاز به یک نظام بازاریابی (Marketing) خاصی دارد که بتوان آنرا با کمترین هزینه بدسترس مصرف کنندگان و مستهلکین خارجی و یا داخلی برساند.

۲- توجه به سلیقه مشتریان: توجه به نیاز و ذوق مشتریان و خریداران در امر صادرات بسیار مهم است، چون برخی کشورها زعفران را به خاطر عطر و طعم آن مورد استفاده قرار میدهند؛ بنابر این لازم است زعفران های درجه ۳ و ۴ که عطر لازم را دارا می باشد و قیمت کمتری دارد صادر نماییم. در عوض

برخی کشورها آن را بخاطر رنگ دهی، مورد استفاده قرار میدهند که لازم است زعفران درجه ۱ و ۲ به این کشورها صادر شود. چون این کار، ضرورت هر مصرف کننده را طبق خواست آن برآورده می سازد. بناً با توجه به سلیقه مشتریان و صادرات طبق خواست مشتری و مستهلکین، می تواند در افزایش صادرات زعفران مؤثریت بیشتر داشته باشد.

۳- تبلیغات و اشتهاارات: یکی از موارد مهم که در سلیقه مصرف کننده کالا مؤثر واقع می شود، تبلیغات است که باید در این زمینه تلاش صورت گیرد. هم چنین باتبلیغات و اشتهاارات می توان ساحه استفاده از این محصول را افزایش داد. به عنوان مثال می توان با استفاده از اشتهاارات آنرا جاگزین مواد خوراکی و کیمیاوی نمود، به این معنی که نه تنها اثر مخرب مواد کیمیاوی ندارد، بلکه دارای فواید نیز می باشد. بنابر این تبلیغات و اشتهاارات می تواند منحنی های مطلوبیت کشورهای مختلف را به سمت این کالا متمایل سازد.

۴- کنترل کیفیت و رعایت استاندارد: یکی از مواردی که در افزایش صادرات این محصول تأثیرگذار است. رعایت موارد مختلف به خصوص هنگام جدا سازی کلاله ها از گل می

باشد تا علاوه بر رعایت صحیح، کیفیت زعفران محفوظ بماند و مطابق استاندارد های تعریف شده بین المللی تولید گردد و به بازار مصرف عرضه شود.

۵- جلوگیری از فروشات پراکنده: یکی از دلایل که باعث کاهش صادرات زعفران گردیده، فروش پراکنده است که مشتریان بی صبرانه به شکل عنعنوی آنرا در مرزهای ایران بفروش می رسانند. همین گونه دهاقین به اثر ضرورت که به سرمایه و پول دارند به قیمت ناچیز زعفران را می فروشند. زارعین از دولت جمهوری اسلامی افغانستان به ویژه از وزارت زارعت و مالداري تقاضا دارند تا در این قسمت دهاقین را کمک مالی نموده و در کنار آن بازارهای مناسب را برای فروش این محصول پیدا کنند تا از فروشات پراکنده که نفع شان خیلی کم است، جلوگیری صورت گیرد. □

غلام حسن زاهدی

لیسانس اقتصاد پوهنتون کابل

مختصری در مورد

د افغانستان بانک و وظایف آن

نظام بانکی هر کشور نیاز به یک بانک مرکزی دارد تا سیستم پولی آنرا کنترل نماید و اندک کشور هایی را میتوان در جهان یافت که فاقد بانک مرکزی هستند، بانک مرکزی یک نهاد جوان است، چون برخی از وظایف بانک مرکزی در گذشته به وسیله بانکهای دیگر صورت می گرفت که به مرور زمان وظایف آن ها از هم جدا گردید. بطور مثال در کشور عزیز ما افغانستان بانک ملی افغان در اوایل وظایف بانک مرکزی مانند چاپ و نشر پول افغانی را انجام می داد که بعد از تأسیس د افغانستان بانک منحيث بانک مرکزی

کشور این وظایف به این بانک سپرده شد.

جهت معلومات در اینجا مختصراً در رابطه به بانک مرکزی و وظایف آن می پردازیم:

بانک مرکزی به نهادی اطلاق می شود که مسوولیت کنترل سیستم پولی کشور را عهده دار باشد. بانک مرکزی در حقیقت یک بانک دولتی است که عملیات آن مانند بانک های دیگر عادی نبوده و هدف اش بدست آوردن مشتری و رقابت با بانکهای تجارتي نیست. هدف اصلی بانک های مرکزی حفظ ارزش پول، ثبات قیمت ها، توسعه

اقتصاد ملی و کنترل تورم است. وظایفی که به این بانک محول میشود، قرار ذیل است:

- انتشار پول: چاپ و نشر بانکنوتها و ضرب مسکوکات
- اجرای سیاست پولی: اجرای مجموعه تدابیر و تصامیم جهت حفظ ارزش پول و ثبات قیمت ها
- نظارت بر بانکها: بانکهای مرکزی از عملکرد و کارکرد بانکهای تجارتي نظارت نموده و آنها را جهت ارائه خدمات شفاف و همانگی با اقتصاد رهنمایی می نماید.

- بانکدار دولت: دریافت عواید دولت و تادیه دوباره آن و نگهداری حساب بدهی های دولت و در صورت لزوم به دولت وام دادن
- بانکدار بانکها: بانکهای تجارتي نزد این بانک حساب دارند و به عنوان بانکدار بانکها، آنها را در زمینه های مختلف مطابق قانون و مقررات حمایت میکند.
- سایر وظایف: تعیین نرخ ربح، روابط پولی با سایر کشورها، کنترل اسعار، رابطه با بانکهای مرکزی کشور های دیگر و نهاد های پولی و بین المللی، انجام دادن عملیات تصفیوی حسابات بین البانکی، مسوولیت نگهداری ذخایر فلزات قیمتی و ذخایر اسعاری نیز به این بانک محول میگردد و باید گفت که اگر بانک دیگری بجز بانک مرکزی میتواند این ذخایر را نگهداری کند، کنترل آن بوسیله بانک مرکزی و حتی بوسیله دولت غیر ممکن می گردید.
- د افغانستان بانک بحیث بانک مرکزی افغانستان:
- د افغانستان بانک، بانک مرکزی افغانستان است و این بانک نظر به ماده دوازدهم قانون اساسی افغانستان بانک مرکزی دولت و مستقل می باشد، همچنان تشکیل و طرز فعالیت این بانک توسط قانون د افغانستان بانک تنظیم

- گردیده است. هدف اصلی د افغانستان بانک عبارت از تأمین و حفظ ثبات قیمت های داخلی میباشد، سایر اهداف د افغانستان بانک که تابع هدف اولیه اش می باشد عبارت اند از: حمایه سیالیت (نقدینگی)، قابلیت پرداخت دیون، فعالیت مؤثر سیستم مالی ثابت متکی بر اقتصاد بازار و تقویه سیستم پرداخت مصون، سالم و مؤثر ملی.
- د افغانستان بانک با در نظر داشت هدف اولیه اش که عبارت از ثبات قیمت ها است سیاست های کلی اقتصادی دولت را حمایه و رشد اقتصادی دوامدار را تقویه مینماید.
- این بانک مانند بانکهای تجارتي نیست که هدف اش بدست آوردن فایده یا رقابت با بانکهای تجارتي باشد، این بانک مانند سایر بانکهای مرکزی جهان عمل نموده و وظایف اساسی آن منحیث بانک مرکزی افغانستان قرار ذیل است:
۱. طرح، اتخاذ و اجرای سیاست پولی افغانستان
  ۲. طرح، اتخاذ و اجرای سیاست ارز و ترتیبات اسعار افغانستان
  ۳. نگهداری و اداره ذخایر اسعاری افغانستان
  ۴. چاپ، ضرب و نشر پول کاغذی و مسکوکات فلزی افغانستان
  ۵. انجام وظایف منحیث بانکدار، مشاور و نماینده مالی دولت
  ۶. صدور یا ثبت جواز، تنظیم و نظارت بر بانکها، صرافان اسعار،

- عرضه کنندگان خدمات پولی، مجریان سیستم پرداخت، عرضه کنندگان خدمات اوراق سرمایوی، مجریان سیستم انتقال اوراق سرمایوی و سایر اشخاص که د افغانستان بانک میتواند آنها را مطابق احکام قانون نظارت نماید.
۷. ایجاد، نگهداری و توسعه سیستم مؤثر و سالم جهت پرداخت و انتقال اوراق سرمایوی (کپیتل نوت) که از طرف دولت یا د افغانستان بانک صادر شده باشد و تصفیه حساب معاملات پرداختی و معاملاتی که در چنین اوراق سرمایوی صورت می گیرد.
- د افغانستان بانک به منظور تحقق اهداف خود مطابق احکام قانون د افغانستان بانک دارای استقلال کامل بوده و هیچ کس نمی تواند اعضای هیئت تصمیم گیرنده د افغانستان بانک را در انجام وظایفی که به عهده دارند، تحت تأثیر قرار داده و یا طور دیگری در فعالیت های د افغانستان بانک مداخله نماید.
- د افغانستان بانک میتواند برای دول خارجی، بانکهای مرکزی دیگر کشور ها و سایر مقامات پولی و سازمان های بین المللی که افغانستان بانک یا افغانستان در آنها شرکت دارد، خدمات بانکی را انجام دهد. ■
- یما عفیف
مدیر نشرات آمریت عمومی اسناد و ارتباط

بحثی در پیوند با اقتصاد کلان

اقتصاد، علم مربوط به بررسی چگونگی تولید، توزیع و مصرف کالاها و همچنین علم بررسی نتایج این گونه فعالیت هاست. اقتصاد مسأله حد اکثر شدن رضایت و مطلوبیت انسانهاست. همچنان میتوان گفت که چگونگی استفاده از منابع کمیاب به منظور تولید کالاها با ارزش و توزیع آنها بین گروه های مختلف اقتصاد است.

همگام با گسترش تیوری اقتصاد، به خصوص در دهه های اخیر مباحث تیوریک اقتصاد مورد طبقه بندی قرار گرفته است. یکی از مهمترین شکل طبقه بندی این مباحث، اقتصاد خرد و اقتصاد کلان است. در تقسیم بندی اقتصاد به خرد و کلان، اقتصاد خرد محدوده ای از

علم اقتصاد است که در آن به تجزیه و تحلیل رفتارهای اقتصادی انفرادی و مسائل مربوط به پدیده های اقتصادی غیر کُلی می پردازد.

به گونه دیگر اقتصاد خرد شاخه از علم اقتصاد است که روی رفتار اقتصادی واحد های تصمیم گیرنده منفرد مانند: مصرف کننده، صاحبان منابع، مؤسسات اقتصادی در یک اقتصاد آزاد بحث میکند و یا اقتصاد خرد عوامل مؤثر بر میزان تولید یک محصول خاص و یا رفتار واحد های انفرادی مانند خانواده ها، تصدی ها و بازار ها را بررسی میکند، در حالیکه اقتصاد کلان مطالعه پدیده های کُلی اقتصاد است.

به این مفهوم که اقتصاد کلان نظام

اقتصادی را از نظر متغیر های بزرگ و گروهی و رابطه میان آنها را بررسی میکند مانند سطح تولید، سطح قیمت، رشد تولید و... اقتصاد کلان بر شکل گیری عاید ملی و عوامل مؤثر بر آن تأکید می نماید و با پدیده های اقتصادی در مقیاس وسیع ارتباط داشته و رابطه بین متغیر های عمومی اقتصاد را تحلیل میکند. متغیر های عمومی عبارت از: سطح عمومی قیمت ها، عاید ملی، بیکاری و اشتغال می باشند.

اقتصاد کلان عبارت از شناخت پدیده های کلان اقتصاد و آگاهی یافتن از روابط بین پدیده های کلان اقتصادی و یا مطالعه پدیده ها و متغیر های کُلی اقتصاد، به خصوص سطح عمومی تولید

جامعه و عوامل تشکیل دهنده آن، سطح عمومی قیمت ها، سطح اشتغال، رشد اقتصادی و ... است.

اقتصاد کلان از کلمه یونانی ماکروس (Makros) به معنی بزرگ، مشتق شده است که جایگاه ویژه ای در مباحث تیوریک دارد.

اقتصاد کلان، با انتشار نظریه عمومی کینز رقم خورده است. در بحران بزرگ بیکاری ۱۹۳۰ آمریکا، اندیشه اصلی نظریه کینز که مبنی بر شکست تقاضای کل بود، ارائه گردید. طریقه بررسی روش کلان اقتصادی در اقتصاد کلان به فرانسوا کنه که عمر خود را در فرانسه به پایان رسانید نیز نسبت داده می شود، اما گسترش اصلی آن توسط کینز صورت گرفته است. اقتصاد کلان با بررسی شرایط کلی اقتصاد ملی و عملکرد بخش های مختلف آن (زراعت، خدمات و صنعت)، با دقت در تعیین عواید ملی، به مسائل چون: تجزیه و تحلیل نوسانات عواید ملی، ارائه سیاست تثبیت شده جهت جلوگیری از نوسان در عواید کل و مناسبات میان مقوله های کلی اقتصاد. تعدادی از اقتصاد دانان به این باور اند که تقسیم بندی اقتصاد به دو شاخه خرد و کلان بیش از اینکه اصولی باشد، تسهیلی است، زیرا به سادگی نمی توان

آنها را از همدیگر تفکیک نمود. مؤید این نکته ورود مسائلی از اقتصاد خرد در اقتصاد کلان و برعکس میباشد.

اهداف اقتصاد کلان را می توان در چند عنوان خلاصه نمود.

۱- برقراری اشتغال کامل که همان کاهش نرخ بیکاری است که نسبت به نرخ تورم حالت معکوس دارد.

۲- تأمین رشد مطلوب، به این معنی که عواید ناخالص ملی به صورت واقعی از رشد مورد برنامه ریزی شده تابعیت نماید.

۳- ثبات نسبی قیمت ها، روش های محافظت از رشد قیمت ها در مقابل تورم.

۴- برقراری تعادل در بیلانس تادیات و تجارت خارجی.

۵- بررسی نحو تأیید سیاست های پولی و مالی دولت بر روی تولید ناخالص ملی.

باید گفت که تا قبل از بحران بزرگ دهه ۳۰ (سال های پیش از ۱۹۲۹) اقتصاد دانان با مسائل عمومی اقتصاد کمتر سروکار داشتند، بیشتر به موضوعات مربوط به حوزه اقتصاد خرد توجه میکردند، اساساً بحران دهه 30 نقطه آغازی برای شکل گیری اقتصاد کلان محسوب می شود.

کینز با توجه به درک که از کار کرد بازار ها داشت علت رکود و بیکاری را کمبود تقاضا در بازار ها می دانست و به این باور بود که در صورت افزایش تقاضای مؤثر، اقتصاد از رکود و بیکاری خارج خواهد شد و دولت ها برای افزایش تقاضای مؤثر و انتقال اقتصاد به سمت بهبود، میتوانند مؤثریت داشته باشند.

در واقع کینز عقیده داشت در زمانی که تقاضای بخش خصوصی قادر به تحرک اقتصاد نمی باشد، دولت میتواند بخشی از اجناس و خدمات را خریداری، تقاضای کل را افزایش داده و اقتصاد را از بحران نجات دهد.

در دهه ۷۰ اوضاع اقتصادی کشورهای صنعتی روبه وخامت گرائید و این کشورها با پدیده تورم رکودی مواجه شد. تورم رکودی به شرایطی گفته میشود که رکود اقتصادی (کاهش رشد و افزایش بیکاری) و تورم بالا به طور همزمان بر اقتصاد خساره وارد نمایند.

اهداف اقتصاد کلان در گذشته و امروز گرچه تفاوت های عمده را به ویژه از نظر سیاست گذاری ها و دخالت دولت در امور اقتصادی داشته است، اما مجموعاً در جامعه تغییر چندانی نکرده است. اهداف مهم اقتصاد کلان دستیابی

»

و یا نزدیک شدن به موارد ذیل می‌باشد:

- ۱- اشتغال کامل: وضعیتی که در آن بیکاری غیر ارادی وجود نداشته باشد و یا حداقل ممکن و قابل قبول باشد.
- ۲- ثبات قیمت‌ها: یعنی سیاست‌گذاران اقتصادی با سیاست‌گذاری‌ها و تصمیمات خود سعی کنند با اقدامات مناسب طوری عمل کنند که قیمت‌ها (قیمت کالاها، خدمات، عوامل تولید و ...) نوسانات زیادی نداشته باشند.
- ۳- توزیع عادلانه عاید در جامعه: دسترسی همه جامعه به امکانات با تبعیض و تمایز نباشد، به طوری که شکاف‌ها در چشمه‌های عایداتی کشور کم و یا به حداقل آن برسد.
- ۴- رشد و توسعه اقتصادی مداوم: یگانه هدف مادی و معنوی همه اقتصادهای دنیاست. آنچه در اقتصاد کلان مورد مطالعه و بررسی واقع می‌شود، مجموعه روابطی است که بین عوامل مؤثر در اقتصاد شکل می‌گیرد. در این عرصه خانوارها (با مصارف و پس اندازها)، مؤسسات و شرکت‌ها (با سرمایه‌گذاری و تولید)، دولت (با مصارف و مالیات) و مجموعه بازارهای کالاها و خدمات یا بازارهای مالی و سرمایه که در داخل و خارج از کشور شکل می‌گیرند را در بر می‌گیرد که بدین ترتیب چرخ اقتصادی

در سطح ملی (خانوارها و مؤسسات) حرکت پیدا کرده و منتج به ایجاد اشتغال، تولید و خلق عاید می‌شود.

سیاست مالی: مدیریت تقاضای کل از طریق کنترل مالیات و مخارج دولت را سیاست مالی می‌گویند. کینز معتقد بود که با استفاده از سیاست‌های مالی می‌توان سطح اشتغال و عواید کل را تثبیت نمود و از بروز نوسانات اقتصادی جلوگیری کرد.

سیاست پولی: مدیریت تقاضای کل از طریق کنترل حجم پول را سیاست پولی گویند. اقتصاد دانان معتقدند که تغییر در حجم پول بر متغیرهای کلان یعنی سطح عمومی قیمت‌ها، نرخ بهره، نرخ پول کشور در مقابل اسعار، نرخ بیکاری و سطح اشتغال تأثیر دارد.

سیاست عایداتی: عبارت از مجموعه‌ای از اقدامات دولت جهت کنترل نرخ افزایش قیمت‌ها، دستمزدها و سایر عواید می‌باشد.

سیاست‌های طرف عرضه: اقداماتی هستند که افراد را به کار و تلاش بیشتر تشویق می‌کنند و علاوه بر این با تشویق افراد به پس انداز بیشتر زمینه افزایش سرمایه را فراهم می‌سازند. اقتصاد دانان، خانواده‌ها، تصدی‌ها، دولت و بخش خارجی اجزاء تشکیل دهنده اقتصاد، می‌

دانند که به فعالیت‌های اقتصادی مشغول اند. به طور مثال دو بخشی اقتصادی را در نظر می‌گیریم که در آنها تصدی‌ها و خانواده‌ها فعالیت دارند، در صورتی که اثری از دولت و بخش‌های خارجی وجود نداشته باشد، خانواده‌ها و تصدی‌ها به یکدیگر نیازمند هستند. تصدی‌ها برای تولید اجناس و خدمات به کارگر و سرمایه‌های نیاز دارند و علاوه بر این برای فروش تولیدات خود به خریدار نیاز دارند، از جانب دیگر خانواده‌ها به اجناس و خدمات عرضه شده توسط تصدی‌ها نیازمند می‌باشند و برای آنکه از این تولیدات بهره‌مند شوند، باید به تصدی‌ها پول پرداخت کنند و این پول را باید از محل عاید خود تأمین کنند. خانواده‌ها مالک دارایی‌های هستند که با عرضه آنها به تصدی‌ها، عاید کسب می‌کنند. □

بایانی

منابع: مبانی علم اقتصاد نوشته داکتر دولتشاهی

فرهنگ اصطلاحات اقتصادی مولف نعمت الله

اکبری

www.asemooni.com

www.pajoohe.com

www.prozhe.com

په ترکیه کې د بهرنیو پانګونو د پام وړ ټیټوالی

په دې موده کې سیاسي او سیمه ایزه کړکېچونه ترکیه ته د بهرنیو پانګونو د دننه کیدو (ورود) د خطر د زیاتیدو لاملونه ګڼل کیږي.

د بهرنیو پانګونو نورې ننگونې په دې وروستیو میاشتو کې د دې هېواد د صنعت په برخه کې د کارکوونکو د کړکېچونو شتون ګڼل کیږي چې له امله یې په ترکیه کې د موټر جوړونې د لویو شرکتونو کارکوونکو په همدې موده کې اعتصاب کړی ؤ.

اوس مهال شاوخوا ۴۴ زره او ۲۴۵ بهرني شرکتونه په ترکیه کې په فعالیت بوخت دي چې المان او انګلیس په ترکیه کې په ترتیب سره ۶۲۳۸ او ۲۸۳۰ تر ټولو ډېر بهرني شرکتونه لري. □

د ترکیې په لور د بهرنیو مستقیمو پانګونو بهیدنې (جریان) د روان کال په لومړۍ نیمایي کې د تیر کال د ورته دورې له ۷ میلیاردو ډالرو څخه ۶.۳ میلیاردو ډالرو ته ټیټوالی موندلی دی.

دا ۱۰ سلنه ټیټوالی کولای شي د دې هېواد د اقتصادي ودې بهیر په روان کال کې له جدي ننگونې سره مخ کړي.

ترکیې ته د ټولیزه وارد شویو بهرنیو پانګونو شاوخوا ۴۰ سلنه د اروپایي ټولنې د حوزې په هېوادونو او د دې بهرنیو پانګونو ۳۸ سلنه په اسیایي هېوادونو په ځانګړې توګه د خلیج فارس په حوزې پورې اړه لري. په دې هېواد کې د نا امنۍ د زیاتیدو ترڅنګ

د روان میلادي کال په لومړۍ نیمایي کې ترکیې ته د بهرنیو پانګونو راننوتل (ورود) له ډېر شدید کموالی سره مخ شو چې کولای شي د دې هېواد اقتصاد تر اغیز لاندې راولي.

د ترکیې اقتصادي وده د بهرنیو پانګونو په را دننه کیدو (ورود) پورې تړلې ده او د دې پانګونو د دننه کیدو په بهیر کې هر ډول خنډ، د دې هېواد په اقتصاد باندې بدې اغیزې درلودلای شي.

د حریت د راپور او د ترکیې د اقتصاد وزارت د اعلان پر بنسټ، په دې هېواد کې بهرنیو مستقیمو پانګونو د روان کال په لومړۍ نیمایي کې د پام وړ ټیټوالی کړی دی.

نقش نیروی کار در تولید

یکی از مهمترین منابع تولید نیروی کار است که باید دارای ظرفیت بالا و توانا باشند. اگر به سهم عوامل تولید، در تولید ناخالص کشورها نظر بیاندازیم، دیده میشود که معمولاً فیصدی زیاد از تولید ناخالص داخلی آنها به سهم نیروی کاری شان تعلق می گیرد. در این کشورها افراد با انتخاب شغل، نیروی کاری خود را به جامعه عرضه نموده که متناسب به شغل خود، سهم عمده را در شکوفایی اقتصاد کشور شان ایفاء می نمایند.

در سطح کل، عوامل تأثیر گذار بالای نیروی کار به شرح ذیل طبقه بندی می

گردد.

۱. اندازه و نرخ مشارکت نیروی کار
  ۲. ساعات کار در جریان هفته
  ۳. بهره برداری و آموزش نیروی کار
- هر یک از عوامل فوق در جهت انتخاب کار برای افرادی که در سنین فعالیت قرار دارند، بستگی دارد، آنها به شکلی از اشکال در تولید کالاها و سایر خدمات تأثیر گذار می باشند، اکنون جا دارد تا بگونه مختصر در باره هر یک از نقاط فوق بحثی داشته باشیم.

۱. اندازه و نرخ مشارکت نیروی کار
- به هر اندازه که تعداد جمعیت در یک

کشور بیشتر باشد، به همان اندازه عرضه نیروی کار در آن کشور نیز بیشتر می باشد. در این صورت جمعیت بیشتر را می توان عامل اساسی توسعه اقتصادی کشورها عنوان کرد. چون در یک جامعه، تعدادی را در سن معینی فعال می نامند، بناً باید در ترکیب سنی آن دقت بیشتر نمود، زیرا هر قدر جمعیت بین سنین ۱۵-۶۰ سال بیشتر باشد، طبیعی است که آن جامعه از نیروی کاری بیشتر برخوردار می باشد. همچنین تعداد افراد زیر سنین ۱۵ نیز نیروی کار در آینده خواهند بود.

از طرف دیگر افرادی که در سن اشتغال

»

قرار دارند، همه شامل کار نیستند. نیروی کار را در یک جامعه معمولاً کسانی تشکیل میدهند که شاغل اند، زنان خانه دار، بزرگ سالان و دانش آموزان به دنبال کار نبوده و جزء نیروی کار جامعه به حساب نمی آیند.

۲. ساعات کار در جریان هفته

میزان ساعات کار در اوایل قرن اخیر بیشتر از ۶۰ ساعت بود، اما اکنون این مدت به دلیل افزایش سطح مزد و مطرح شدن استراحت به ۴۰ ساعت در یک هفته تقلیل یافته است، گرچه همواره ۴۰ ساعت کار بطور مطلق در هفته مورد بحث نیست، زیرا بدلیل رونق فعالیت های اقتصادی و نیاز به کار بیشتر، نیروی انسانی به اضافه کاری و حتی در صورت لزوم به شب کاری نیز می پردازند، که معمولاً در بدل اضافه کاری ها مزد ساعتی بیشتر به نیروی کار تعلق می گیرد و اغلب عده از نیروی انسانی نظر به دلایلی کار همه روزه را برای خود توجیه کرده و به کار خود ادامه میدهند.

۳. بهره وری و آموزش نیروی کار

بهره برداری از نیروی کار یکی دیگری از عوامل مؤثر در عرصه نیروی کاری بشمار میرود، زیرا کارگر سالم نسبت به کارگر بیمار در تولید انواع و اقسام محصولات نقش بیشتر و اساسی دارند، بطور عام هر چه تمایل و توانایی افراد برای انجام کار

شان بیشتر باشد، عرضه نیروی کار نیز نظر به دلایلی که ذیلاً بیان می گردد، بیشتر خواهد بود.

الف. وضعیت جسمی کارگر

ب. شیوه پرداخت مزد

ج. روحیه و انگیزه

الف: وضعیت جسمی کارگر

بر اساس بررسی های که در کشور های عقب مانده صورت گرفته، توان جسمی و فیزیکی کارگران یا نیروی انسانی از عوامل مهم و اساسی در کار آرایشی کارگران بشمار میرود.

ب: شیوه های پرداخت مزد

این شیوه بر انگیزه و کار آرایشی کارگران تأثیر فراوان داشته و به سه بخش تقسیم شده است

- پرداخت مزد در بدل ساعت، هفته و ماه: در این شیوه برای هر ساعت، هر هفته یا هر ماه طبق قرار داد مزد معینی به کارگر پرداخت می گردد که بستگی به ساعات کار دارد.

- در بدل هر واحد کالای تولید شده مزد معینی به کارگر پرداخت می گردد.

- شیوه دیگری پرداخت مزد براساس انگیزه گروهی است که در این شیوه مقدار محصول تولید شده به وسیله گروه کاری مشخص تولید شده و ملاک تصمیم گیری پرداخت مزد

بوده که سودی را به موسسه تولیدی مهیا می سازد. ج. انگیزه و روحیه یک امر پیچیده و خاص می باشد، به همان اندازه که به اقتصاد ارتباط می گیرد، به روان شناسی و جامعه شناسی نیز تعلق دارد، زیرا در جریان کار اگر کارگران با هم متحد شوند و یک گروه اجتماعی را تشکیل داده و به شکل سازمان یافته فعالیت نمایند، نتیجه کار شان بهتر از زمانی است که متحد و سازمان یافته نبودند، به همین دلیل مؤسسات می خواهند از این طریق بهره وری نیروی کار را افزایش دهند، همچنان کسب مهارت و ارتقای ظرفیت کارگران سازمان یافته که در هنگام انجام دادن بدست می آورند یکی از عوامل نهایت مؤثر در افزایش نیروی کار می باشد □

عبدالحفیظ شاهین

اقتباس از: اقتصاد کار و نیروی انسانی /

نوشته داکتر حسن سبحانی

اقتصاد منطقه ای (تئوری و مدل ها) /

داکتر مجید صباغ کرمانی

اطلاعیه د افغانستان بانک در مورد گزارش های اعتباری رایگان

به تعقیب فراهم آوری تسهیلات در راستای دسترسی متقاضیان به وجوه مالی؛ اداره ثبت اعتبارات عامه د افغانستان بانک به منظور حمایت از حقوق مشتریان، اینک بار دیگر گزارش اعتباری مشتری را به دسترس مقروضین سکتور بانکی افغانستان قرار می دهد. براساس ماده ۳۹ مقررۀ گزارش دهی اعتبارات مقروضین سکتور بانکی می توانند گزارش اعتباری مشتری (Consumer Reports) را سالانه یک بار طور رایگان از اداره ثبت اعتبارات عامه دریافت نمایند. استفاده از گزارش های اعتباری از جمله حقوق مشتریان به شمار رفته و آنها میتوانند قبل از درخواست به قرضه آن را مطالعه نموده و از دُرست بودن معلومات اعتباری خویش اطمینان حاصل نمایند. همچنان استفاده از گزارش های اعتباری توسط مقروضین در بلند بردن شفافیت، بهبود کیفیت معلومات اعتباری و آگاهی دهی نقش مهم را ایفاء می نماید.

د افغانستان بانک

بانک

ماهنامه د افغانستان بانک

سال نهم، شماره ۹۹، سنبله ۱۳۹۴

ګرانو هېوادوالو:

افغانی زموږ ملي هویت
دی، نور اخی چې د
افغانی په دودولو سره د
خپل د ملي هویت
درناوی وکړو

